

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningen

Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

Hur elevers kunskapsbas i år 6 matchar de krav som ställs i år 7

- En undersökning kring överlämnandet av elever från en skola till en annan

Josefina Johansson
Karin Johansson

LAU 350
Handledare: Christina Kärrqvist
Examinator: Roy Tärneberg
Rapportnummer: HT05-2611-078

Abstrakt

Titel: Hur elevers kunskapsbas i år 6 matchar de krav som ställs i år 7 – En undersökning kring överlämnandet av elever från en skola till en annan

Typ av arbete: Examensarbete (10p)

Författare: Josefina Johansson & Karin Johansson

Utbildning: Nya Lärarprogrammet, Göteborgs universitet

Handledare: Christina Kärrqvist

Examinator: Roy Tärneberg

Rapportnummer: HT-05-2611-078

Undersökningens syfte var att kartlägga vilken kunskapsbas som eleverna på Skola A (F-6 skola) har fått med sig för att klara de vidare studierna på Skola B (6-9 skola) inom basämnena, svenska, engelska och matematik. Vi gjorde en empirisk undersökning, en deskriptiv fallstudie innefattande fem strukturerade intervjuer med fasta frågeområden och frågor med öppna svar. Därutöver gjorde vi en enkätundersökning med strukturerade frågor och fasta svarsalternativ. De intervjuade var alla lärare i grundskolan, två från Skola A och tre från Skola B. Enkäterna gavs till 15 elever varav samtliga nu går i grundskolans senare år.

Lärarna på Skola A anser att deras elever har en god kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, men säger också att det alltid finns områden som deras elever kan bli bättre på inom de olika ämnena. Den kunskapsbas som lärarna på Skola B anser att eleverna från Skola A har/skall ha med sig då de börjar på Skola B skiljer sig i omfattning. Emellertid tycker alla tre lärarna på Skola B sig ha en känsla av att eleverna från Skola A i stort har med sig tillräckliga kunskaper i samtliga ämnen. Det finns dock önskemål från lärarna på Skola B gällande vissa kompletteringar inom vissa områden hos eleverna. Samtliga elever anser att de har tillräckliga kunskaper med sig från Skola A i alla tre ämnena för att klara vidare studier på Skola B. En resultatanalys av elevernas kunskapsbas i svenska, engelska och matematik ger således att denna enligt samtliga lärare och elever anses vara fullt tillräcklig.

Förord

Vi som författat detta examensarbete, Josefina Johansson och Karin Johansson, träffades under LAU 300 och bestämde oss då för att skriva examensarbetet tillsammans trots att vi har olika inriktningar. Josefina har i framtiden tänkt sig att arbeta som lärare inom grundskolans senare år, eventuellt gymnasiet, och undervisa i ämnena matematik och bild. Karin har läst inriktningarna idrott och hälsa samt engelska och har tänkt att arbeta med grundskolans elever.

Vårt samarbete med examensarbetet har fungerat bra under de tio veckor som processen utvecklats till den form det har i dagens läge. Vi har båda deltagit i arbetets alla delmoment och således också kunnat resonera kring desamma på ett produktivt sätt. Det har gjort att vår arbetsprocess inte under någon längre tid blivit stillastående. Vi har i den gemensamma processen kompletterat varandra samt funnit goda och smidiga strategier för det fortlöpande skrivandet. Det har gjort att alla bitar fallit på plats och i stor utsträckning givit sig själva på ett naturligt sätt. Vår förhoppning är att examensarbetet inte nu skall falla i glömska. Vi önskar att samarbetet utökas mellan de medverkande skolorna och att vårt arbete skall komma till nytta i detta.

Vår handledare har varit ett stort stöd och givit värdefull kritik under den pågående processen. Något som varit positivt i handledningen har varit de tydligt uppsatta datum för möten. Det har gjort att vi har skapat oss en målmedveten handlingsplan att arbeta utifrån vilket har gjort att vi har nyttjat examensarbetets tidsram på ett gynnsamt sätt.

Slutligen vill vi tacka rektorn på Skola A som initiativrikt lagt ut en förfrågan angående en undersökning av deras skola. Vi nappade direkt på idén och tog oss an deras frågeställning. Undersökningsuppslagens verklighetsförankring har gjort att arbetet med det samma känns värdefullt så till vida att vårt examensarbete kan komma till nytta. Vidare vill vi tacka alla medverkande lärare och elever, från Skola A och Skola B, då de varit positivt inställda till vår undersökning och tillmötesgående i vårt arbete med denna.

Josefina Johansson & Karin Johansson

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	6
2. Syfte.....	6
3. Bakgrund.....	6
3.1. Definition av begreppet kunskapsbas	7
3.2. De fyra f:en och det livslånga lärandet	7
3.3. Ramfaktorer som påverkar elevers kunskapsbas	9
3.4. Om kunskapsbas i Svenska, Engelska och Matematik	11
4. Frågeställningar.....	15
4.1. Huvudfråga	15
4.2. Underfrågor.....	15
5. Metod.....	15
5.1. Förhållningssätt.....	15
5.2. Undersökningsmetod och resultatsammanställning.....	16
5.3. Urval	18
5.3.1. Urval av skolor	18
5.3.2. Urval av elever	19
5.3.3. Urval av lärare	19
5.4. Genomförande.....	19
5.4.1. Intervju	19
5.4.2. Enkät.....	20
5.5. Analysmetod	21
5.6. Tillförlitlighet och metodiska överväganden	21
6. Resultatredovisning.....	22
6.1. Ramfrågor	22
6.1.1. Svenska.....	23
6.1.2. Engelska	24
6.1.3. Matematik.....	25
6.2. Pedagogiska frågor.....	26
6.2.1. Svenska.....	26
6.2.2. Engelska	26
6.2.3. Matematik.....	27
6.3. Ämnesfrågor	27
6.3.1. Svenska.....	27
6.3.2. Engelska	28
6.3.3. Matematik.....	30
6.4. Sammanfattning av resultat.....	33
6.4.1. Vilken kunskapsbas anser lärarna på Skola A att deras elever har?	33

6.4.2. Vilken kunskapsbas anser lärarna på Skola B att eleverna har/skall ha?.....	33
6.4.3. Hur ser eleverna på sin kunskapsbas?.....	34
7. Diskussion.....	35
7.1. Analys av resultaten.....	35
7.2. Får eleverna en tillräcklig kunskapsbas?	37
7.3. Reflektioner.....	37
8. Vidare forskning.....	38
Källförteckning	39
Bilaga 1: Mål i svenska.....	41
Bilaga 2: Mål i engelska	42
Bilaga 3: Mål i matematik	43
Bilaga 4: Intervjuunderlag	44
Bilaga 5: Enkätunderlag	45
Bilaga 6: Föräldrabrev	46

1. Introduktion

Inom Nya lärarprogrammet på Göteborgs universitet skall alla lärarstudenter skriva ett vetenskapligt examensarbete på 10 poäng. Det skall göras parvis. Utgångspunkten i vårt examensarbete har varit en skolas önskemål om att undersöka ett ”frågetecken” i deras verksamhet i år F-6. I arbetet redovisas en fallstudie som undersöker om eleverna från denna F-6 skola får tillräckliga kunskaper, i svenska, engelska och matematik, för att klara av undervisningen på den 6-9 skola dit cirka 80 procent av skolans elever går för att fullfölja sina grundskolestudier. Undersökningen är deskriptiv ur ett utbildningsvetenskapligt perspektiv där den utvalda verksamheten undersöks och beskrivs utifrån ett humanvetenskapligt synsätt.

För att åskådliggöra vår undersökningsmetod utgår vi från ett studieupplägg som utkristalliserat sig under en ”brainstorming” kring undersökningens verkliga syfte. Studieuppläggets framtagande bygger på vår genomgångna utbildning samt vår handledares kompetens. Vidare avgränsas undersökningen till vilka kunskaper, i svenska, engelska och matematik, elever får gällande form och innehåll samt hur dessa förmedlas till eleverna från lärarna på respektive skola. Undersökningen kommer att röra den årskull elever som nu går i år 7 på Skola B och som tidigare gått i år 6 på Skola A. Undersökningen kommer även att innefatta de lärare som var ansvariga för elevernas kunskapsutveckling, i svenska, engelska och matematik, på Skola A samt de lärare som nu undervisar eleverna i dessa ämnen på Skola B.

I *Lpo 94* står att; ”Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas” (*Lpo 94*, kap.1). Dessutom är det rektorns ansvar att ”skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och till målen i skolplanen” (*Lpo 94*, kap.2:8). Undersökningen kommer alltså att vara till gagn för de lärare som undervisar på Skola A såväl som på Skola B. Det färdigställda arbetet kommer förhoppningsvis att föra de båda skolornas utveckling närmare varandra och därmed gynna framtida elever som väljer att gå vidare till Skola B från Skola A.

2. Syfte

Syftet med undersökningen är att kartlägga den kunskapsbas som eleverna får med sig från Skola A för att klara de vidare studierna på Skola B inom basämnena, svenska, engelska och matematik. Detta är essentiellt att undersöka för Skola A eftersom de är angelägna om att ta reda på om deras elever får tillräckliga kunskaper med sig från deras skola.

3. Bakgrund

Den senast gjorda, svenska, större undersökningen kring elevers kunskapsbas i svenska, engelska och matematik i år 5 och år 9, Nationell utvärdering av grundskolan (NU-03), gjordes 2003 vilken sammanfattats i *RAPPORT 251* från Skolverket. En av våra undersökningsskolor var med i utvärderingen, Skola B med år 9. Inriktningen i rapporten ”är att klargöra om eleverna utvecklar de kvaliteter i sina kunskaper som de statliga styrdokumenterna anger, samt vilka utvecklingsriktningar som, i jämförelse med tidigare utvärderingsresultat, kan urskiljas generellt och i enskilda ämnen” (*RAPPORT 251*, 2004, s.8). Rapporten visar på flera punkter en

sammanfattning av elevers kunskapsbas under den senaste tioårsperioden och lyfter fram såväl elevers, lärares, rektorers som föräldrars bild av verksamheten. Denna rapport, tillsammans med *Lpo 94* och *Kursplaner*, ligger till grund för många av resonemangen och vägvalen i vår undersökning.

3.1. Definition av begreppet kunskapsbas

Ordet kunskap har omskrivits av mången och alla lägger sin mening och betydelse i begreppet. Vad är kunskap och vad är en kunskapsbas? Detta examensarbete kräver en förklaring av begreppet inför arbetets verksamhetsundersökning.

Enligt *Svensk ordbok och Svensk uppslagsbok* skall ordet kunskap tolkas som "välbestämd föreställning om (visst) förhållande eller sakläge som någon har lagrad i minnet etc., ofta som resultat av studier". I *Lpo 94* står det att kunskap inte är något entydigt begrepp. Vidare står det att "kunskap kommer till uttryck i olika former såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet som förutsätter och samspelar med varandra" (*Lpo 94*, kap.1). I detta arbete kommer kunskap att inriktas på dessa fyra "f:en", fakta, förståelse, färdighet samt förtrogenhet. I undersökningen kommer dock inte något utav de fyra f:en att mätas med tester eller prov. Undersökningen kommer däremot att vila på de outtalade värderingar som lärare och elever har kring dessa begrepp. De fyra f:en ligger till grund för de senaste läroplanerna, däribland *Lpo 94*, och dessutom leder de till vad vi i arbetet menar med *kunskap*. "Kunskaper är redskap för att lösa såväl praktiska som teoretiska problem" (SOU 1992:94, s.67). Det handlar om att skolan inte enbart skall förmedla kunskaper utan att den även skall främja elevernas kunskapande förmåga (SOU 1992:94). Detta för oss lite närmare det som vi i arbetet kommer att benämna som kunskapsbas.

När Liedman diskuterar vad kunskap är i *Ett oändligt äventyr* menar han att; "Kunskap är ett resultat av en målmedveten verksamhet – ett slags skapande, om man så vill" (s.63). Eftersom livet består av oändligt många nya situationer är det nödvändigt att eleverna i skolmiljö får med sig medel och metoder för att kunna hantera situationen de hamnar i. Skolan skall förse eleverna med kunskaper för att kunna fatta rätt beslut och veta hur de skall kunna verka som goda medborgare i dagens samhälle (*Lpo 94*). Det är då viktigt att skolan i sina olika former inte "tappar bort" vissa elever. Skolan har till uppdrag att lära eleverna hur de skall bära sig åt för att vinna kunskap (*Lpo 94*). I resultaten av utvärderingen i *RAPPORT 251* kan man utläsa att de elever som nu går i år 5 ser mer allvarligt på sin skolgång än eleverna för tio år sedan gjorde, "allt pekar på att mer står på spel. Mycket handlar detta om samhällsförändringar i stort där utbildningen mer och mer har kommit i centrum, bl.a. i retorik kring livslångt lärande" (*RAPPORT 251*, 2004, s.112). I arbetet avses med begreppet *kunskapsbas* just den grund som eleverna får med sig för att klara dagens tuffa fortsatta skolgång. Undersökningen i detta examensarbete kommer att behandla denna kunskapsbas endast i svenska, engelska och matematik då det är dessa ämnen som, i dagens svenska skolor, skattas högst. Detta kan förklaras med att nationella prov ges i dessa ämnen.

3.2. De fyra f:en och det livslånga lärandet

De fyra f:en: fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet, finns med i *Lpo 94* som en hjälpsam hand till lärarna för att kunskap inte är något lättvindigt begrepp att hantera.

I *SOU 1992:94* står det att dessa fyra olika former av kunskap ”samspekar med varandra och utgör varandras förutsättningar” (s.65). Vidare står det att de fyra f:en naturligtvis inte uttömmar ”kunskapens alla dimensioner. Syftet är att utvidga kunskapsbegreppet och att motverka en ensidig betoning av den ena eller den andra kunskapsformen.” (SOU 1992:94, s.65). De fyra f:en ger en vidgad syn på hur elevernas kunskap lärs in. F:en stödjer också lärarna i deras arbete med att förmedla kunskap i olika situationer och påminner om att kunskapen tas in på olika sätt för olika individer. Det är väsentligt för lärare att förstå och ta till sig dessa fyra former av kunskap för att kunna ge eleverna de bästa möjligheterna att lära in kunskap efter deras egna individuella förutsättningar. ”Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir en helhet” (Lpo 94, kap.1).

”*Faktakunskaper* är kunskap som information, regler och konventioner” (SOU 1992:94, s.65). Det är kunskaper som t.ex. att känna till *att* något hände vid ett visst årtal. Dessa kunskaper är väldigt lätta att kontrollera genom att helt enkelt ställa frågor som skall besvaras med ett svar som antingen är rätt eller fel. Således är det kunskaper som lätt kan försvinna genom att man helt enkelt glömmer dem. Detta för att denna kunskapsform allena inte går att relatera till eller ”hänga upp på” något.

Förståelsekunskap kan karakteriseras som en kvalitativ dimension vilket innebär att samma fenomen kan förstås på olika sätt (SOU 1992:94). Vidare står det i *SOU 1992:94* att denna typ av kunskap ”kan bedömas i termer av mer eller mindre kvalificerad förståelse” (s.65). Förståelse är en kunskapsform som kan se mycket olika ut för olika människor. Det beror på att alla förstår saker på olika sätt beroende på tidigare erfarenheter och olika intagningsförmåga. I Skolan är denna kunskapsform avgörande för den enskilda elevens kunskapsutveckling. Hur eleven tolkar det muntliga eller tryckta budskapet är avgörande för hur eleven förstår undervisningen. Vidare möter eleven ett visst innehåll i det hörda eller lästa och skapar sig en uppfattning om denna mening, en uppfattning, som gradvis förändras och utvecklas. Avsikten med all undervisning är att eleven skaffar sig ”rätt” uppfattning om innehållet, d.v.s. att eleven som mottagare uppfattar budskapet på ett sätt som så mycket som möjligt liknar sändarens kodifiering av det samma (Ericsson, 1989).

”När kunskap är en *färdighet* vet vi *hur* något skall göras och kan utföra det” (SOU 1992:94, s.66). Detta innebär att man har tillägnat sig kunskaper som man även kan använda i ett bestämt syfte. I skolan medför detta att eleven måste förstå vad läraren undervisar om och sedan kunna använda denna information för att exempelvis lösa en uppgift. Dessutom skall eleven, enligt *Lpo 94*, kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig för att kunna använda ny kunskap blir därför viktiga (*Lpo 94*).

”*Förtrogenhet* är ofta förenad med sinnliga upplevelser. Vi ser, luktar, känner och ”vet”, när något är på gång eller något skall avbrytas eller påbörjas” (SOU 1992:94, s.66). Det är en kunskapsform som inte går att ”ta på”. De senaste åren har den ”sociala förmågan” blivit ett allt vanligare uttryck och man talar också om EQ, den emotionella intelligensen. I både skolan och samhället utanför har denna kunskapsform blivit allt viktigare. Det handlar om att se likheter i olikheter och kunna dra slutsatser för att hitta ”rätt nivå”.

I *SOU 1992:94* står det att ”fakta och förståelse är intimt förbundna med varandra” (s.65). Fakta kan sägas vara förståelsens byggstenar då vi inte kan ha en förståelse för något vi inte känner till. Förståelsen kan ses som den teoretiska kunskapen medan färdigheten är dess motsvarighet, den praktiska (SOU 1992:94). ”Medan fakta, färdighet och förståelse är kunskapsformer som utgör kunskapsbergets synliga topp är förtrogenhetskunskap den kunskapsform, som närmast svarar mot den osynliga delen” (SOU 1992:94, s.66). Förtrogenhetens kunskapsform är den som allt lärande strävar mot men som är oerhört svår att mäta. Av allt att döma är det viktigt att man som lärare klargör dessa begrepp, både för sig själv och för eleverna, för att reda ut vilka mål man gemensamt vill sträva mot i skolans undervisning (SOU 1992:94).

I *Ett oändligt äventyr* skriver Liedman att ”Närheten mellan kunskap och inläringen är viktig” (s.63) Han menar att hela livet är en läroprocess och att våra kunskaper inte får ”stanna kvar i skolbänken”. Vidare använder Liedman den slitna frasen, ”det livslånga lärandet”, och att den kan ”avvinnas en djupare mening. Ingen kunskap är beständig utan att underhållas och förnyas, och både det egna livet och samtidigt reser ständigt nya frågor som kan locka till utflykter i den möjligheternas värld som är kunskapens” (Liedman, 2001, s.63). Eleverna skall i dagens skola lära sig att ta del av den information som samhället förser oss med i t.ex. litteratur, filmer, dagstidningar samt via internet. Eleverna skall sedan kunna gallra ut det som de anser vara relevant och användbart utifrån den kunskap de fått med sig från skolan. ”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper” (Lpo 94, kap.1). ”Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävnan skall vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling” (Lpo 94, kap.1). *Det livslånga lärandet* handlar således om att bilda sig för livet vilket innebär att vi måste frambringa en skola för bildning där eleverna kan tillägna sig kunskaper som skapar förutsättning för alla de fyra f:en. Detta är absolut nödvändigt om vi vill att eleverna skall lära för livet och inte för skolan (SOU 1992:94).

3.3. Ramfaktorer som påverkar elevers kunskapsbas

Skolans styrdokument är mer öppna för tolkning nu än tidigare på grund av deras allt mer reviderade form. Det betyder att dagens elever, i den svenska skolverksamheten, i större utsträckning än i tidigare läroplaner är föremål för *skolan och dess kultur*. Undervisningens utformning kan skilja sig avsevärt mellan skolorna vilket kan leda till att det för vissa elever känns ”konstigt” då de står inför ett skolbyte. ”Individuella differenser bland såväl lärare som elever gör sig här gällande. Olika inlärningsstilar, olika utlärningsstilar bryts mot varandra. Varje elev är unik, lärare likaså” (Ericsson, 1989, s.90). Det som Ericsson här skriver om är fortfarande aktuellt trots att det skett stora förändringar inom skolan sedan 1989. Inom skolan och dess kultur har det alltid funnits och kommer alltid att finnas individualiteter oavsett rådande styrdokument. Vidare sätter skolsystemets ramar, exempelvis klasstorlek och klassammansättning gränser och skapar förutsättningar för klassrumsarbete vilket tillsammans med traditioner ständigt tycks ”begränsa lärarens ambitioner och möjligheter” (Granström & Einarsson, 1995, s.22). Innebörden av ordet kultur i den här undersökningen är att kultur är något som en grupp människor skapar. I en kultur har gruppens medlemmar dolda normer och värderingar som till viss del påverkas av de rådande ramfaktorerna såsom ledning, lokaler samt ekonomi (Person, 2003). I skolan finns en mängd olika

kulturer såsom lärarkulturer, förvaltningskulturer, elevkulturer samt föräldrakulturer. Alla dessa kulturer samverkar inom skolväsendet och bildar skolkulturen.

I arbetet kommer, i huvudsak, *lärarkulturerna* på de båda skolorna att undersökas. Dessa kommer tillsammans med elevernas uppfattning av de båda skolornas kulturer förhoppningsvis att bidra till förklaring på våra undersökningsresultat. Lärarkulturen kan vidare delas upp i fyra olika kulturer (Hargreaves 1998 i Person 2003: s.17). Dessa är:

- Den *individualistiska lärarkulturen* som syftar på att läraryrket är ett ensamt arbete.
- *Samarbetskulturen*: en lösning på problem som inte kan lösas inom den individualistiska lärarkulturen, t.ex. lärarlaget.
- *Påtvingad kollegialitet*: lärarna blir påtvingade en kultur av samarbete som inte växt fram ur behov.
- *Den balkaniserade lärarkulturen*: de olika grupperna som skolans lärare befinner sig i, är ”rumsligt, identitetsmässigt och maktmässigt åtskilda” (Person, 2003, s. 17).

Många lärare anser att lärarnas samarbetskultur har ökat vilket syns i resultaten i *RAPPORT 251*. Här anser mer än hälften av lärarna, både i år 5 och år 9, att antalet konferenser har ökat under de fem senaste åren. Dessutom anser majoriteten av lärarna för de yngre åldrarna att kollegiesamarbetet har utvecklats på ett positivt sätt (*RAPPORT 251*, 2004).

När det gäller *elevernas kultur* kan den påverka vilket förhållningssätt eleverna har till kunskap och skolarbete. ”I varje skola finns olika sådana förhållningssätt och någon enhetlig elevkultur finns därför inte” (Person, 2003, s.18). I grundskolans tidigare år kan elevkulturen vara starkt förknippad med ”hemmets läroplan” (Person, 2003, s.18). Med detta menas att eleverna påverkas positivt eller negativt beroende av föräldrarnas utbildningsnivå samt deras inställning till skolan. I en förlängning torde då elevkulturen vara starkt förbunden till skolans elevupptagningsområde. I skriften *Skolkulturer* menar Person att även ungdomskulturer är relevanta att titta på för att förstå vad elevkulturer är. Han menar att det i grundskolans senare år kan finnas en spänning mellan elever och lärare som starkt påverkat den gemensamma skolkulturen. En sådan spänning kan uppstå i undervisningssituationer då elever och lärare ofta har olika syften med lektionerna. Lärarna har inlärningsmål d.v.s. de strävar efter att lära eleverna kunskaper och färdigheter. Medan eleverna ofta har aktivitetsmål vilket innebär att de strävar efter att tillgodose lärarens önskemål om att aktiviteter sker såsom redovisning och prov (Granström & Einarsson, 1995). ”Eleven får ofta finna sig i rollen såsom mottagare av en mängd olika budskap” (Ericsson, 1989, s.90). Det förefaller som eleverna i år 5 trivs lika bra med skolan och kamraterna nu som elever gjorde för tio år sedan (*RAPPORT 251*, 2004).

Som tidigare nämnts kan *utformningen av lektioner* utgöra en del av skolkulturen. Granström & Einarsson har i *Forskning om liv och arbete i svenska klassrum – en översikt* sammanställt en rad svenska forskningsresultat och kommit fram till att ”Formerna för undervisning i svenska klassrum fördelar sig grovt sett på tre typer av aktivitet, nämligen *lärarledda genomgångar och förhör, grupparbete* och *enskilt arbete*” (Granström & Einarsson, 1995, s.25). *RAPPORT 251* visar dock att de gemensamma genomgångarna i matematik inte förekommer lika ofta som tidigare. Det är dock dubbelt så vanligt att dessa genomgångar förekommer i stort sett varje

lektion i år 9 än i år 5. Inom engelskämnet har tiden som ägnas åt skrivande ökat väsentligt år 2003. Dessutom anser eleverna i både år 5 och år 9 det vara viktigare, att alla räknar alla uppgifter i matteboken, i större utsträckning 2003 än 1992. Det kan bero på en ökning av det enskilda arbetet i skolan (RAPPORT 251, 2004). En fråga för denna undersökning är då vad lärarna väljer att ta fasta på och utgå från då de utformar sina lektionsaktiviteter. En trend inom skolan idag är att de flesta lärare, oavsett år, tittar på de mål att uppnå, som finns i kursplanerna för respektive ämne, då de planerar sin undervisning. Dagens syn på vad eleverna skall kunna förstärks av de nationella ämnesproven och blir en mätare på lärarens undervisning (RAPPORT 251, 2004). Att Skola A vill att vi skall undersöka just ämnena, svenska, engelska och matematik, skulle kunna visa på detta.

I *Lpo 94* står det att läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren skall organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga (*Lpo 94*). Utvärderingen av grundskolan 2003 visar att ”för de yngre eleverna gäller att cirka en tredjedel av lärarna nu i större utsträckning utgår från elevernas frågor och deras individuella behov i sin undervisning. Motsvarande andel för lärarna i årskurs 9 är också en tredjedel” (RAPPORT 251, 2004, s.105). När det gäller *undervisningen* visar Granström & Einarssons sammanställning på att den ofta anpassas till en *styrgrupp* vilken i regel tillhör de näst lägst presterande eleverna i klassen (Granström & Einarsson, 1995). Det är också vanligt att olika former av *lotsning* av eleverna förekommer. ”Risken med denna metod är emellertid att eleverna löser uppgifter utan att förstå hur det går till” (Granström & Einarsson, 1995, s.25). Utvärderingen i *RAPPORT 251* visar på att ansvaret för studierna i allt större utsträckning, nu än tidigare, läggs på den enskilde eleven oavsett år. Vidare utläses ur rapporten att då både elever och lärare i år 9 får ge sin syn på verksamheten visar det sig att lärarna i större utsträckning än eleverna anser att eleverna har möjligheter att påverka denna (RAPPORT 251, 2004). ”Lärare och elever är emellertid överens om att läraren tar reda på elevernas förkunskaper, att planeringen sker i samarbete mellan lärare och elever samt att läraren knyter undervisningen till samhället” (RAPPORT 251, 2004, s.21). I år 5 visar det sig att eleverna tycker ”att de kan göra sin stämma hörd, såväl inför kamrater som inför de vuxna i skolan” (RAPPORT 251, 2004, s.90).

3.4. Om kunskapsbas i Svenska, Engelska och Matematik

”Ämnesindelningen skiftar genom historien men visar ändå en säregen seghet. Läsa, skriva, räkna sågs som grundfärdigheter för de bildade under antiken och vi har svårt att föreställa oss en annan ordning” (Liedman, 2001, s.81). Antikens läroplan är närliggande dagens läroplaner. ”Grammatik är konsten att läsa och skriva, till sist att behärska ett språk. Då var det latin, nu är det svenska och engelska... De fyra vägarnas möte, *quadrivium*, ligger närmare dagens naturvetenskapliga block. Indelningen går ända tillbaka till pythagoréerna, den filosofiska skolan som Platon tog djupa intryck av... *Quadrivium* gör ett något mer exotiskt intryck på oss. Aritmetik och geometri må vara, det är matematik” (Liedman, 2001, s.81-82).

Enligt utvärderingarna i *RAPPORT 251* tycks eleverna, oavsett ålder, ha en sämre kunskapsbas nu än för tio år sedan i samtliga ämnen. Bl.a. förefaller det som om läsfärdigheten i år 5 har sjunkit under den senaste tioårsperioden (RAPPORT 251, 2004)

samt att en svag försämring kan skönjas i elevernas överslagsräkningsförmåga. I rapportens resultat kan man också utläsa att elevernas hörförståelse är så gott som oförändrad i år 9 medan den i år 5 tycks vara något sämre 2003 än 1995 vilket forskarna tror kan bero på att det pratas mindre engelska på lektionerna nu än tidigare, enligt lärarna (RAPPORT 251, 2004).

I och med den nya läroplanen, *Lpo 94*, kom också ett helt nytt förhållningssätt till kunskaper och kunskapandet i många av ämnena och det är detta som rapportens resultat visar tydligast. Forskarna kan inte ge några övertygande svar på hur elevernas kunskapsbas har förändrats. Kunskaper man värderade högt för tio år sedan kanske idag inte tas på lika stort allvar eller anses inte ge eleven den förtrogna kunskapen. Den kunskapssyn som ligger i tiden är att dagens skola skall sträva mot att ge eleverna ett livslångt lärande. När man då gör utvärderingar som sträcker sig över en längre tid är det inte säkert att de prov som användes 1992 passar de mål som eleverna skall uppnå idag. Samma eller liknande prov måste dock användas för att kunna göra en jämförande studie, över tid, men eftersom eleverna inte tränar på samma saker, i dag som för tio år sedan, känns det självklart att de heller inte klarar sådana uppgifter som prövar färdigheter som eleverna inte tränat på. Därför kan man säga att precis som i vår undersökning så får forskarna i NU-03 förlita sig på vad lärare och elever säger.

En annan förändring som har skett under de senaste tio åren är att vårt samhälle blivit mer mångkulturellt vilket innebär att fler elever, i dag än för tio år sedan, inte har det svenska språket som modersmål. Då svenskan är en betydande kunskap att inneha, för att inha kunskaper inom alla ämneskategorier, torde många av resultaten i NU-03 bero på denna faktor vilken är en aspekt som forskarna själva, vid ett flertal tillfällen, använder sig av i rapporten. ”Endast när det gäller att framföra sina åsikter muntligt skattar elever och lärare förmågan högre... Det finns dock inga objektiva mått på den muntliga förmågan. Såväl elevernas och lärarnas bedömningar tyder dock på att det kan ha skett en förbättring” (RAPPORT 251, 2004, s.22).

Här nedan följer en sammanfattning av kursplanernas karaktär och uppbyggnad, samt vilket syfte och roll ämnet skall spela i den kunskapsutveckling de olika ämnena skall ge eleverna i deras kunskapsbas för det fortsatta livet.

Svenska

Språk och litteratur är en totalitet och utifrån denna syn skall det användas. Det går inte att bryta ner ämnet i mindre delar som bygger på varandra i en bestämd följdordning. Språket har en fundamental betydelse för lärandet och svenskämnet är grundläggande för elevernas utveckling av olika språk, däribland deras förmåga att kommunicera både verbalt och skriftligt samt att utveckla sin förståelse och uppfattning av litteratur. Eleverna får möjligheter att genom språk och litteratur förmedla sina tankar och känslor. ”Ämnet utvecklar elevens förmåga att förstå, uppleva och tolka texter. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder. Språket och litteraturen är således ämnets centrala innehåll och en källa till kunskap om världen runt omkring oss” (Kursplan i svenska). Genom språket utvecklar eleverna en reflekterande sida och förståelse för omvärlden och de kan utveckla ett logiskt tänkande och ett kritiskt granskande samt lär sig vikten av värderingar. Genom samarbete med andra människor utvecklas språket. Elevers egna

upplevelser lägger en grund från vilken eleverna kan få förståelse om vilka kunskaper de har i språket. Därifrån kan de lärande tillsammans med varandra och sin lärare få kunskap om språkets sammansättningar och system. Genom att använda språket, i tal, lyssnande, läsande, skrift och tankar, utvecklar eleverna sin förmåga att anpassa det till olika situationer.

Enligt *Kursplanen i svenska* skall språket användas för att eleverna skall kunna utveckla sina kompetenser i ”att tala, lyssna, se, läsa och skriva”. Eleverna skall också ta del av kulturen som finns i ämnet vilket anses vara essentiellt för deras fortsatta utveckling. Att låta eleverna få tillfällen att utveckla sitt språk hör till en av de viktigaste delarna i skolans uppdrag. ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift” (Lpo 94, kap.2.2). Eleven skall i svenskämnet även undervisas i hur man visar respekt gentemot andra personer och deras sätt att uttrycka sig. I *Lpo 94* står det även att varje elev skall ”få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga” (Lpo 94, kap.1). Detta torde vara speciellt viktigt då språket har en central roll i skolan. Språket används för att skapa kontakt och samarbete med andra människor. Vidare bildas kunskap genom språket och genom andra görs det synligt och hanterbart (Kursplan i svenska). Svenskämnet syftar även till utveckling av förståelse för kulturer t.ex. ett lands historik samt teater och film. Eleverna skall ges tillfällen att diskutera andra länders kulturella värderingar och därigenom öka förståelsen för sin egen identitet och förståelse för kulturella skillnader. Vidare skall skolan ge eleven förutsättningar att klara de mål att uppnå för eleven i år 5 respektive år 9 (se bilaga 1).

Engelska

Engelska är ett internationellt språk som talas över stora delar av världen. Engelskämnet har inte lika gamla anor i undervisningen i Sverige som svenska och matematik. Ämnet har trots det blivit en naturlig del i undervisningen i dagens svenska skolor. I mitten av förra seklet kunde de klassiska språken väljas bort på läroverken, och 1856 blev engelska ett etablerat ämne. 90 år senare (1946) blir engelska det första främmande obligatoriska språket (Ericsson, 1989).

Ämnets uppbyggnad består av förmågan att tillgodogöra sig språkets olika strukturer t.ex. vokabulär, fraseologi, uttal, stavning och grammatik. Eleverna kan öka sin förmåga att använda språket i olika situationer och med olika samtalsparter genom att lära sig att kompensera sina brister i språket med användning av andra uttrycksätt såsom kroppsspråk. Eleverna bör även bli medvetna om hur språk lärs in. Engelska kan, i likhet med svenskan, inte delas in i mindre delar av den orsaken att språk skall behandlas som en helhet. ”Förmågan att reflektera över likheter och skillnader mellan egna kulturella erfarenheter och kulturer i engelsktalande länder utvecklas hela tiden och leder på sikt till förståelse för olika kulturer och interkulturell kompetens” (Kursplan i engelska).

Enligt Malmberg har grammatiken spelat en central roll i språkundervisningen. I *Språkboken* skriver Malmberg att orsaken troligen är den ”att språken länge haft karaktären av rena färdighetsämnen, där anknytning till levande innehåll ofta saknats. Historiskt sett har det varit så att en verksamhet främst inriktad på språkets formella sida under århundraden dominerat språkundervisningen” (Malmberg m.fl., 2001,

s.16). I och med Lgr 80 minskades grammatikens betydelse för språkutvecklingen men fanns fortfarande kvar. Vikten i dagens språkundervisning ligger på elevernas kommunikativa kompetenser.

Enligt kursplanens mål, att uppnå, i engelska skall eleverna utveckla sina kunskaper i hur man kommunicerar i både tal och skrift. De bör vara medvetna om olika kulturer där engelska talas och deras inlärdas kunskaper skall ligga till grund för fortsatt utbildning. Det livslånga lärandet i engelska betonas vara en viktig del i engelskans syfte och roll samt i elevernas fortsatta utveckling av språket. Eleverna möter dagligen engelska på sin fritid vilket skolan kan använda sig av genom att låta eleverna granska de texter som de träffat på. Elever, oavsett ålder och kompetens, bör diskutera olika ämnen på engelska. Det är väsentligt att kunna använda engelska i många olika sammanhang i dagens samhälle. I de ”internationella kontakter” man knyter, är det sedvanligt att kommunicera på engelska. Undervisningen i skolan skall leda till att eleverna lär sig hur de kan kommunicera med personer från andra länder. Undervisningen kan även ge eleverna kunskap i engelsktalande kulturer. ”Alla elever behöver beredskap att på egen hand bygga vidare på sina kunskaper efter avslutad skolgång. Ämnet syftar därför också till att eleven skall upprätthålla och utveckla sin lust och förmåga att lära sig engelska” (Kursplan i engelska). Vidare skall skolan ge eleven förutsättningar att klara de mål, att stäva mot och uppnå, som finns uppsatta för år 5 respektive år 9 (se bilaga 2).

Matematik

Matematik är en konstruktion gjord av människan för människan, den hjälper oss att lösa problem och i såväl vardagen som inom den vetenskapliga verksamheten. Matematiken är skapad för att söka svar och formuleringar kring det som omger mänskligheten. Matematiken har också haft stort inflytande från Naturvetenskapen vilket tydliggör deras påtagliga samverkan i skolarbetet (Kursplan i matematik). Även i tidigare lärarutbildningar har kopplingen mellan dessa ämnen varit tydlig då man blev ”Matte-NO-lärare”. I dagens Nya lärarutbildning är ämneskombinationerna inte längre givna vilket kanske leder till att ämnenas struktur kommer att suddas ut och istället leda till bredare överblick i hur alla skolans ämnen samverkar för det totala lärandet.

Matematikämnet utgår ifrån en fast grund av lagar och regler som ofta är abstrakta men otroligt laborativa. Mycket utav den matematikforskning som pågår i dag är försök till att tänja på och lägga till nya sådana lagar och regler. I många fall formuleras också nya matematiska modeller för att söka finna förklaringar på nya företeelser i vår omvärld. Ett utav dessa områden är den ständigt framtågande tekniken och då framförallt den utbredda datortekniken (Kursplan i matematik).

Kursplan i matematik menar under ämnets karaktär och uppbyggnad att det centrala i matematiken är problemlösningen. Många problem kan lösas med, det som slarvigt kallas, det ”sunda förnuftet”. Men vikten av att se, just det ”sunda förnuftet” som en tillämpning av, det logiska tänkandet är en annan viktig del av matematiken. Det logiska tänkandet hjälper oss att uppskatta exempelvis data för att sedan kunna göra ett avvägande om hur vi skall fortsätta vårt handhavande. Andra problem kan vara mer abstrakta och kräva exempelvis en formel.

”Innehållsmässigt är de förändringar som genomförts i matematik relativt små” (Kommentarer till kursplan i matematik). De flesta målen är och har varit de samma om än givna i lite olika ordalag. Det som har skett i och med den nya läroplanen är att ”ämnets syfte och roll i utbildningen har fått en tydlig skrivning. Med den nya texten betonas att det mera handlar om ett samspel”, att matematiken inte kunskapas linjärt utan även som ett nätverk av kunnande (Kommentarer till kursplan i matematik). I *Lpo 94* står det att ”skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar grundläggande matematiskt tänkande och kan tillämpa det i vardagslivet” (Lpo 94, kap.2.2). Eleverna behöver detta ”för att kunna tolka och använda det ökande flödet av information och för att kunna följa och delta i beslutsprocesser i samhället” (Kursplan i matematik). Utbildningen skall också ge eleven matematikens historiska utveckling och visa på ämnets betydelsefullhet i vår kultur. Utbildningen syftar även till att eleven utvecklar ett intresse för ämnet och möjligheter att kunna kommunicera med olika uttrycksformer. Eleven skall också ges möjlighet att upptäcka matematikens estetik samt att uppleva den tillfredsställelse och glädje som ligger i att kunna förstå och lösa problem. Vidare skall skolan ge eleven förutsättningar att klara de mål, som finns för eleven, att stäva mot och uppnå i år 5 respektive år 9 (se bilaga 3).

4. Frågeställningar

4.1. Huvudfråga

Får eleverna på Skola A en tillräcklig kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, för att klara av vidare studier på Skola B?

4.2. Underfrågor

Vilken kunskapsbas anser lärarna på Skola A att deras elever har i svenska, engelska och i matematik då de skall gå vidare till Skola B?

Vilken kunskapsbas, i svenska, engelska och i matematik, anser lärarna på Skola B att eleverna har/skall ha med sig från Skola A för att klara vidare studier på Skola B?

Hur ser eleverna på den kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, som de fått med sig från Skola A i förhållande till de vidare studierna i Skola B?

5. Metod

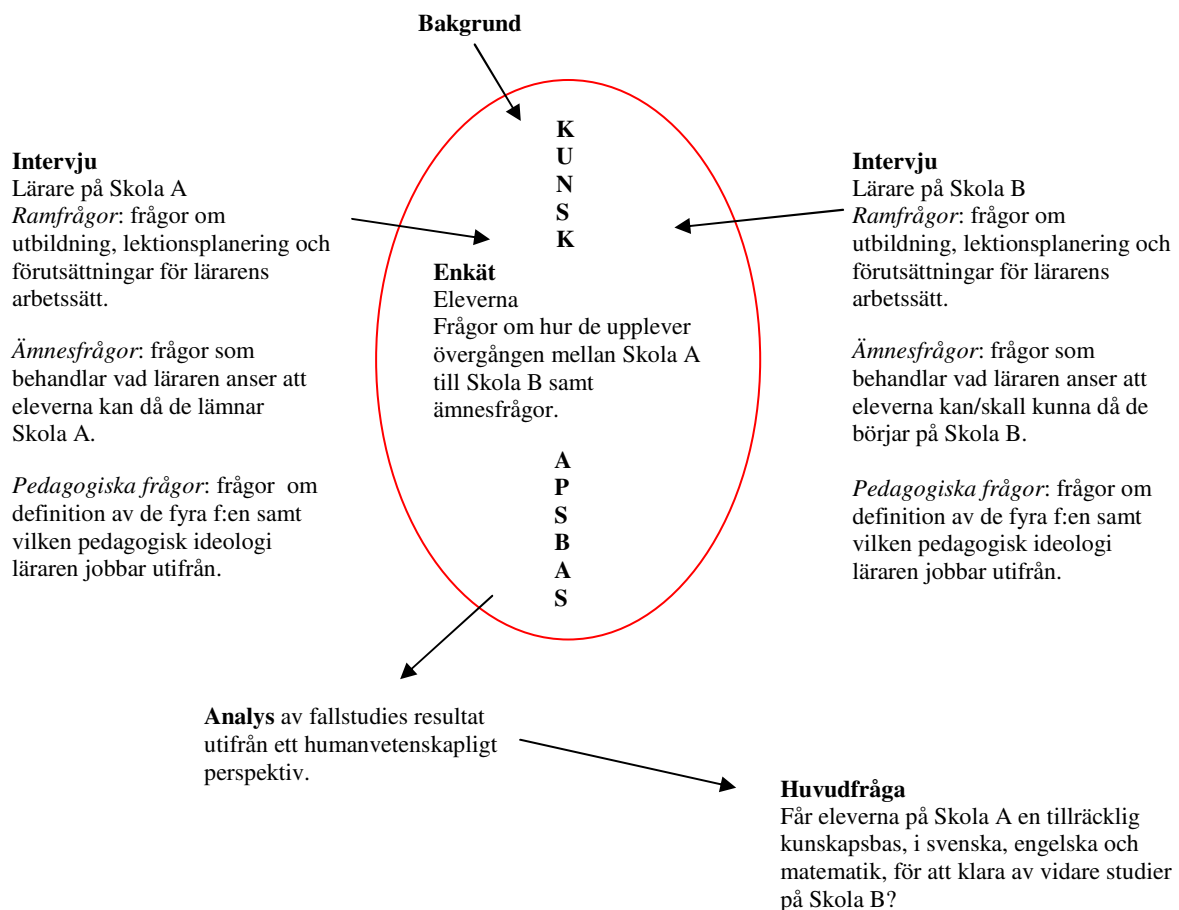
5.1. Förhållningssätt

Under hela studien har vi en distanserad hållning gentemot skolorna och lärarna. Vi skapar förutsättningar för det genom att ta vår utgångspunkt i de nationella styrdokumenterna och inte de lokala. På skolorna har vi som undersökare en kritiskt fokuserande hållning gentemot oss själva och de svar vi får. Objektiviteten behålls genom att intervjuerna genomförs på den skola vi tidigare inte haft kontakt med. Eftersom en av oss tidigare varit i kontakt med Skola B gör hon intervjuer på Skola A medan den andra intervjuar lärarna på Skola B. Detta för att få en objektivare bild på intervjuerna samt att inte låta tidigare erfarenheter, av skolan, speglas in i intervjun.

5.2. Undersökningsmetod och resultatsammanställning

För att kartlägga elevernas kunskapsbas, i övergången från Skola A till Skola B, görs en *deskriptiv fallstudie*. Det innebär ett val där vi beskriver *en* händelse i verksamheten, den där elever födda -91 lämnar Skola A och går vidare till Skola B, och utifrån den försöker vi beskriva dessa elevers kunskapsbas. Vi använder oss av denna undersökningsmetod (se figur nedan) dels på grund av den knappa tidsramen – en totalundersökning av vilken kunskapsbas eleverna på Skola A får med sig till Skola B skulle kräva flera omfattande studier under en längre tid – och dels på grund av att vi vill skapa en undersökning där resultatet kan vara en start, för lärarna på Skola A och Skola B, för en vidare diskussion samt ett bredare samarbete. Med undersökningen vill vi ge en beskrivande bild av hur lärarna på de lika skolorna tänker om elevernas kunskaper och deras egen lärarroll i sammanhanget. Därtill vill vi också beskriva hur eleverna uppfattar bytet av skolor, både känslomässigt och kunskapsmässigt.

STUDIEUPPLÄGG FÖR ÖVERLÄMNANDET AV ELEVER FRÅN SKOLA A TILL SKOLA B
– En deskriptiv fallstudie kring elevers kunskapsbas i svenska, engelska och matematik.

I försöket att beskriva hur lärarna, på de olika skolorna, tänker om elevernas kunskapsbas gör vi strukturerade intervjuer med fasta frågeområden och frågor med öppna svar. Vi väljer denna intervjuemetod för att vi lätt skall kunna jämföra de olika svaren och därur få ett beskrivande resultat på likheter och olikheter. Intervjuerna består av tre huvudteman, *ramfrågor*, *ämnesfrågor* och *pedagogiska frågor* (bilaga 4). Under temat ramfrågor ställs frågor om utbildning, lektionsplanering och förutsättningar för lärarens arbetssätt. Därefter följer ämnesfrågor som behandlar vad läraren anser att eleverna kan respektive skall kunna under sin skolgång. Dessa frågor utgår ifrån kursplanerna i respektive ämne och de mål att uppnå i år 5 som står skrivna i dessa. Vi utgår från mål att uppnå då dessa anses vara det absoluta minimumkrav på elevernas kunskapsinnehåll i år 5. Dessutom är dessa mål väl kända för lärarna och de kan lätt relatera sin undervisning till dem. Det sista temat, pedagogiska frågor, tar upp frågor kring lärarens pedagogiska tankar. Här frågar vi om definition av de fyra f:en samt vilken pedagogisk ideologi läraren jobbar utifrån. Dessa frågor är av intresse dels för att se skillnader mellan skolorna men även för att se om det finns skillnader, i tankarna kring detta, inom varje skola. Lärarens pedagogiska ideologi och uppfattning om kunskap har stor inverkan på hennes/hans undervisning och är således mycket betydelsefulla för vad eleverna får för kunskapsbas. Temaområdena ställs i denna ordning då vi vill ställa de vardagligaste frågorna först. Vi tror att det gör att lärarens eventuella nervositet kan släppa vilket förhoppningsvis ger oss det bästa resultatet.

För att bekräfta intervju svaren och få en bredare bild av den utvalda händelsen (den där elever födda -91 lämnar Skola A och går vidare till Skola B) i vår verksamhet väljer vi att göra en enkätundersökning. Enkätfrågorna är strukturerade och svarsalternativen för det mesta fasta – dels på grund av att eleverna i många fall inte orkar ge uttömmande svar då de blir tvungna att formulera sina svar själva – men framförallt på grund av att vi vill ha svar som tydligt visar på likheter och olikheter (se bilaga 5). Enkätfrågorna är uppdelade i två huvudteman, *ramfrågor* och *ämnesfrågor*. I ramfrågorna får eleverna svara på hur de upplevt bytet från Skola A till Skola B samt om de är medvetna om vad lärarna på Skola B förväntar sig att de skall kunna i svenska, engelska och matematik. Eleverna får även under det temat svara på om de upplevt någon skillnad i undervisningen nu mot den tidigare undervisningen på Skola A. Efter ramfrågorna fortsätter enkäten med ämnesfrågor uppdelade i de tre ämnen som berörs i undersökningen. Eleverna får svara på hur de uppfattade olika delar av svenska, engelska och matematik i nutid, på Skola B, gentemot dåtid, på Skola A. Frågorna i de respektive kärnämnen skapas utifrån de nationella mål att uppnå i år 5 (Kursplaner) samt utifrån svaren som de medverkande lärarna ger under intervjuerna. Eleverna får även skriva vilken lärare, på Skola B, som undervisar dem i svenska, engelska och matematik. Det är essentiellt för att vi skall kunna analysera de intervjuade lärarnas syn på sin undervisning i jämförelse med elevernas syn på samma undervisning. Det är av vikt att undersöka båda parternas, lärarnas och elevernas, perspektiv för att bilda en helhet i resultatet. Vi väljer att inte ha någon inledande text på enkäterna utan berättar själva muntligt för eleverna varför vi vill ha deras deltagande och i vilket syfte enkätundersökningen skall användas. Detta för att eleverna inte skall behöva läsa mer än nödvändigt vid undersökningstillfället. Allt för mycket text kan skapa en trötthet hos eleven och på grund av att enkäten rör ett relativt stort område så är dess längd redan tillräcklig, 5 sidor. Vi informerar även eleverna om att de får fråga oss om det uppstår några oklarheter under tiden de svarar på frågorna.

All dokumentation kring arbetets empiriska undersökningar kommer att arkiveras hos oss författare till dess att de tappar relevans. Enkätsvaren kommer att redovisas tillsammans med intervju svaren i en löpande text uppdelat på intervjuernas olika teman och under dem ämnesvis. I resultatet och den senare analysen kommer svaren att redovisas i en annan ordning än den som frågorna ställdes i. Svaren redovisas i ordningen, ramfrågor, pedagogiska frågor och sist ämnesfrågor. Efter denna redovisning kommer en sammanställning av, vilken kunskapsbas lärarna på Skola A anser att deras elever har, vilken kunskapsbas lärarna på Skola B anser att eleverna skall ha/har samt hur eleverna ser på sin egen kunskapsbas i svenska, engelska och matematik. Detta för att det skall vara lätt att hitta det man är intresserad av som läsare och kan tänkas ha nytta av. Redovisningen kommer förhoppningsvis också att vara ett utmärkt diskussionsunderlag för Skola A och Skola B i ett eventuellt sådant, gärna ämnesvis.

5.3. Urval

Den totala urvalsgrupp togs ut i samråd med Skola A då undersökningens mål var att se på arbetet kring elevernas kunskapsbas i nuet.

5.3.1. Urval av skolor

Skolorna valdes utifrån ett tidigt samtal med Skola A. Vår undersökning begränsas till Skola A och Skola B då de flesta eleverna, cirka 80 procent, som gått på Skola A fortsätter sin skolgång på Skola B. Det är också framförallt denna skola som Skola A vill utöka sitt samarbete med.

Skola A är en F-6 skola som har ett homogent elevunderlag. Skolan ligger inom ett skyddat naturnära villaområde och har två parallellklasser inom varje årskull. Lärarlagarna på skolan skiljer sig åt beroende på vilken åldersgrupp lärarna undervisar i. De lärare som arbetar i år F-3 jobbar i spår vilket innebär att lärare som undervisar i olika år ingår i samma lärarlag. Lärarna i ett sådant lag jobbar ofta utifrån olika teman och försöker ge eleverna en ”röd tråd” genom de olika åren. I år 4-6 har Skola A däremot parallella lärarlag. Med det menas att de lärare som tillhör samma lärarlag undervisar elever i samma åldersgrupp. Detta arbetssätt är relativt nytt på skolan, tidigare arbetade lärarna enbart i spår och då från F-6.

Skola B är en 6-9 skola med mångkulturellt elevunderlag. Skolan är belägen i ett mindre förortsområde med närhet till kommunal trafik och handel. På Skola B går det sex parallellklasser inom varje årskull. Arbetslagen består av 7-9 stycken lärare inom olika ämnen. De arbetar tillsammans med alla år och är uppdelade så att de arbetar med två parallellklasser per lag (AB, CD och EF). Skolan har således sex parallellklasser, A t.o.m. F. Vidare består arbetslagen av sju till nio lärare och det finns fyra stycken kontaktlärare i varje lag som utgör arbetslagets bas. En kontaktlärare är en lärare som har huvudansvaret för ett visst antal elever på skolan vad gäller bl.a. föräldrakontakten. Arbetslagen är inte renodlade ämneslag och varje vecka har Skola B konferenser där ämnena diskuteras separat.

Båda skolorna är geografiskt belägna utanför en av Sveriges större städer och har under senare tid drabbats av ett minskat elevunderlag på grund av dels mindre barnkullar, vilket gör att upptagningsområdet ökar i storlek, och dels på grund av att

eleverna själva får välja skola. Det är framförallt på grund av minskade barnkullar som homogeniteten i elevunderlaget på Skola A börjar luckras upp.

5.3.2. Urval av elever

Elevgruppen som omfattas av undersökningen går just nu i år 7 på Skola B och har tidigare gått på Skola A. Eleverna kommer från en skola som tidigare nämnt ligger i ett relativt skyddat område. Många av eleverna har föräldrar som tillhör den övre medelklassen och som följaktligen är mycket måna om sina barns skolgång. Gruppen omfattas av 29 elever. Det är cirka 80 procent av den totala elevgrupp som varje år lämnar Skola A och fortsätter sin skolgång på Skola B. Den utvalda årskullen valdes för att undersökningen skall spegla nutiden. Dessa elever har börjat i år 7, höstterminen 2005, på Skola B och anses därmed ha en tydlig bild av arbetssätten på Skola A och kan då sätta dem i förhållande till sin nuvarande skolas arbetssätt. De 29 elever som ingår i vår undersökning har delats upp på alla de sex parallella klasserna som finns på Skola B. Eleverna har när vår undersökning görs gått nästan en termin på Skola B och kan därmed ha en uppfattning om hur deras kunskapsbas i svenska, engelska och matematik, som de fått på Skola A, står sig i förhållande till kraven som Skola B ställer.

5.3.3. Urval av lärare

Urvalet av lärare har gjorts av rektorerna på respektive skola utifrån våra önskemål som innebar att de lärare som skulle intervjuas skulle vara representativa för respektive skola och ha haft en betydande roll gällande vår elevgrupps kunskapsbas. På Skola A innebar det att lärarna skulle ha undervisat vår elevgrupp i år 6 och på Skola B innebar det att lärarna skulle ha tydlig bild av vad de vill att elever bör kunna då de börjar på Skola B samt att dessa lärare nu undervisar elever från vår elevgrupp i år 7.

Undersökningen omfattas av två lärare från Skola A som till största delen undervisade vår elevgrupp i år 6 då de gick på denna skola. En utav lärarna undervisade mestadels i svenska och den andra läraren stod för den största delen av undervisningen i engelska och matematik. Dessa två lärare kommer att namnges med A1 (svenska) och A2 (engelska och matematik) i resultatredovisningen.

På Skola B valdes tre lärare som nu undervisar dessa elever när de går i år 7. En lärare undervisar i svenska, en i engelska och en i matematik. Gemensamt för dessa tre lärare är att de, enligt rektorn på Skola B, är representativa för skolan. De tre lärarna har antingen arbetat länge på skolan och/eller har en pådrivande roll i verksamhetsutvecklingen på Skola B. De tre berörda lärarna från Skola B kommer att namnges med B1 (svenska), B2 (engelska) samt B3 (matematik) i resultatredovisningen.

5.4. Genomförande

5.4.1. Intervju

Skolorna som medverkar i vår undersökning blev informerade, av rektorerna, att vi skulle intervjuva några utav lärarna på respektive skola. Rektorn på Skola A såg till att vi kom i kontakt med de lärarna som haft huvudansvaret för eleverna som nu går i år

7 på Skola B. På Skola B kontaktades lärare i svenska, engelska och matematik som nu undervisar eleverna, i år 7.

Intervjuerna genomfördes på respektive skola i en för läraren känd och trygg miljö. Detta för att läraren skulle känna tilltro till sin egen roll och svara på frågorna med ett självförtroende för sitt arbete. Vi utförde intervjuerna muntligt, endast med papper och penna förde vi ner lärarnas svar på våra frågor. Vi valde att inte använda bandspelare av både etiska och känslomässiga skäl. Vissa kan känna sig oroliga för att deras röst kan bli identifierad ifall ett band faller i fel händer. Andra kan känna sig hämmade av vetskapen att deras svar blir inspelade och därmed från undersökningen ett sämre resultat. De medverkande meddelades innan intervjun om att deras deltagande var frivilligt och kunde avbrytas eller borttas när som helst under vår förundersökning. De blev även informerade om att inga namn skulle nämnas i det slutgiltiga arbetet. Lärarna fick våra telefonnummer för att vid eventuella frågor kunna nå oss. För att behålla objektiviteten i intervjuerna valde vi att intervju lärare ingen av oss tidigare kommit i kontakt med. Intervjuerna utfördes på samma vecka för att processen inte skulle bli alltför långdragen samt att analysen och jämförelsen mellan lärarnas svar skulle vara färskt i våra minnen. Varje intervju tog cirka en timme.

5.4.2. Enkät

Innan vi kunde genomföra vår enkätundersökning i vår elevgrupp på 29 elever var vi tvungna att be om föräldrarnas samtycke till denna. När barn under 18 år skall medverka i undersökningar krävs föräldrarnas medgivande. De föräldrar vilkas barn berörs av vår undersökning fick ett brev hemskickat, per post, vilket skulle undertecknas om deras barn fick medverka i enkäten. I brevet som skickades fanns det med ett svarskuvert som skulle sändas till expeditionen på Skola B. Vi talade med personalen på Skola B och de fann, liksom vi, att det skulle kännas tryggare för föräldrarna att skicka svaret till deras barns nuvarande skola. 29 brev skickades ut och 15 svar returnerades till oss. I brevet (se bilaga 6) beskrev vi syftet med vår undersökning samt meddelade föräldrarna om att enkäterna var anonyma och inget barn skulle nämnas i det slutgiltiga examensarbetet. De fick telefonnummer som vi kunde nås på vid eventuella frågor som de ville ha svar på.

För att försöka minska bortfallet av fler elever lade vi enkätundersökningstillfället på en lektion då alla elever var tillgängliga samtidigt. Enkätundersökning lades på ett lektionstillfälle då alla barn i år 7 har språkval. Undersökningen fick senareläggas på grund av ett prov som eleverna hade vid vår första inlagda tidpunkt. Vi hade innan kommit överens med elevernas olika lärare att eleverna först skulle komma till dem, som vanligt, och att lärarna sedan skulle skicka dem vidare till oss. För att ytterligare försäkra oss om att minimera ett eventuellt bortfall av elever valde vi att själva åka till Skola B och genomföra enkätundersökningen i en förbokad lektionssal inkom för detta ändamål. Alla 15 elever närvarade vid enkätstillfället. Vi förklarade enkätens upplägg för eleverna och berättade också syftet med den samt varför just de ingick i vår urvalsgrupp. Under enkätgenomförandet befann vi oss i lektionssalen för att kunna förklara eventuella oklarheter, i enkäten, för de elever som så önskade. Eleverna uppfattades som positiva till vår undersökning och många av dem hade innan blivit informerade av sina föräldrar om att denna händelse skulle äga rum. Några av eleverna ville inte, som brukligt är, återvända till sina ordinarie lektioner

utan drog ut på tiden genom att svara långsamt på enkäten. Än mer positiva blev de när de fick pepparkakor och pennor som tack för sin hjälp.

5.5. Analysmetod

Analys av resultaten sker utifrån det som står att läsa i arbetets bakgrund med ett humanvetenskapligt perspektiv. Inom samtliga analysområden tittar vi på betydelsen av dessa för elevernas kunskapsbas.

Inom området för de ramfaktorer som påverkar elevernas kunskapsbas diskuteras *skolan och dess kultur* samt hur den skiljer sig åt eller inte mellan de olika skolorna. Eftersom skolkulturen utgörs av bl.a. *lärarkulturer* och *elevkulturer* diskuteras även dessa och hur den sistnämnda eventuellt kan påverkas av skolbytet. Kort kommer vi in på *föräldrakulturen* även om föräldrar inte tagit del i undersökningen, då även denna spelar en betydande roll. En fråga för denna undersökning är då vad lärarna väljer att ta fasta på och utgå från då de utformar dessa aktiviteter och således också en fråga som kommer att tas upp till diskussion. Om och i så fall hur *utformningen av lektioner* skiljer sig åt mellan skolorna. En jämförande analys görs även av vilken kravnivå som lärarna har på eleverna samt vad de olika lärarna väljer att lägga sin tyngd på i *undervisningen*. Tycker läraren att det är viktigt att eleverna känner till målen med undervisningen t.ex. och vad anser eleverna i frågan.

I resultatanalysen gällande området, som i arbetet kallas, pedagogiska frågor kommer vi att ta utgångspunkt i intervju svaren kring de fyra f:en. Utifrån ett resonemang kring dessa lyfter vi lärarnas olika *pedagogiska förhållningssätt* gentemot eleverna samt diskuterar huruvida skolorna skall *ändra riktning* i synen på elevernas kunskapsutveckling. Vilka kan konsekvenserna bli? Vidare dras diskussionen längre och vi tittar på om och i så fall hur lärarna jobbar mot de *långsiktiga målen* i elevernas kunskapsutveckling såsom det livslånga lärandet.

Vi väljer att inte göra någon analys av de enskilda ämnesfrågorna då dessa tydligt redogörs för i resultatredovisningen under ämnesfrågor. Direkt efter analysen kommer ett eget stycke där huvudfrågan besvaras som och kan ses som en *sammanfattning* av arbetets totala resultat och analysdel. Denna står att läsas under rubriken; *Får eleverna en tillräcklig kunskapsbas?*

5.6. Tillförlitlighet och metodiska överväganden

Då intervjuerna av lärarna skulle genomföras föll det sig så att de båda skolorna fick var sin intervjuare. Frågorna till lärarna på Skola A blev således ställda på ett något annorlunda vis än till lärarna på Skola B. Det medförde att svaren följaktligen också fick något olika karaktär. Vidare kommer detta som en följd av undersökningens val av att ha öppna svar på intervjufrågorna. Våra tolkningar av informanternas svar kommer även att färga resultaten av desamma. En svårighet med de olika nyanserna på svaren från intervjuerna kan även ses i en jämförelse mellan lärarnas olika tolkning av frågorna. Valet av få strukturerade intervjuer gjorda med ett fåtal omsorgsfullt utvalda informanter gjordes på grund av undersökningens korta tidsram, tid fanns helt enkelt inte för en vidare omfattning av intervjuer. Dessutom var en realitet att examensarbetets utformning är av sådan karaktär att båda skribenterna skall ha lika inblick i alla delar av arbetets göromål. Det förklarar varför vi inte valde att låta en

person utföra alla intervjuer. Faktum är dock att om samma person genomfört samtliga intervjuer, den av oss som inte tidigare kände någon av skolorna, hade objektiviteten bibehållits och utöver detta hade mer jämförbara resultat uppstått.

Tråkigt nog svarade inte alla 29 föräldrarna på vårt brev och således kunde inte deras barn medverka i undersökningen. Arbetets elevgrupp utgjordes nu av 15 elever, vilket är ett relativt litet antal i sammanhanget. Det var förvånansvärt många av föräldrarna som inte svarade på föräldrabrevet trots att vi skickade med ett frankerat svarskuvert i brevet. Vi försökte så gott vi kunde utifrån de svar vi fick. Eventuellt hade föräldrarna andra saker att tänka på, julklappar, då undersökningen gjordes under december månad.

När det gäller enkäternas tillförlitlighet kan den möjligen ifrågasättas på grund av att eleverna bl.a. inte orkar läsa frågorna ordentligt och/eller inte förstår vissa frågeställningar. Vi var dock närvarande under hela enkätgenomförandet vilket gav eleverna möjlighet att fråga om sådant de inte förstod, något som flera utav eleverna utnyttjade. Eleverna kan ha påverkat varandras svar då de satt i samma lokal och vissa samtalande med varandra under tiden trots våra uppmaningar om att försöka svara självständigt utifrån eget tyckande.

Vårt val av studieupplägg kan diskuteras då vi kommit upp med detta upplägg själva. Studien har i det avseendet ingen tidigare forskning som bakgrund. En av orsakerna till det är att vi inte fann något upplägg som passade vår fallstudie. Se vidare diskussion kring detta under vidare forskning.

Gällande undersökningens resultat går det inte att dra några generaliseringar till andra skolor och deras elevers kunskapsbas. Vår studie är som tidigare nämnts till för att öka förståelsen och utvidga ett samarbete mellan Skola A och Skola B. Således har resultatet mycket lite att göra med andra liknande situationer. Man kan däremot dra vissa generaliseringar över tid då det gäller lärarnas förhållningssätt gentemot eleverna på respektive skola. Detta kommer som en följd av vårt sätt att välja lärare som väl representerar skolorna och även har arbetat på dessa under längre tid.

Vi har valt att inte titta på genusaspekten då vi inte ser att den kan ge något entydigt resultat i en förhållandevis liten undersökningsgrupp. Dessutom ser vi inte att det skulle vara av intresse då vi hoppas att Skola A vill att alla deras elever tillägnar sig en god kunskapsbas. I arbetet finns heller inte med en av de faktorer som kan påverka elevernas kunskapsbas vilken är lärarens utbildning. Vi har övervägt att inte titta på detta eftersom det står att läsa, i rapporten från den nationella utvärderingen av grundskolan 2003, att något entydigt samband mellan lärarnas utbildning och elevernas resultat inte syns. Den roll som rektorn kan spela för elevernas kunskapsbas kommer vi inte att titta på då vi anser att dessa ligger allt för långt bort från relevansen till arbetets syfte och frågeställning.

6. Resultatredovisning

6.1. Ramfrågor

Eleverna som medverkade i enkätundersökningen var femton stycken av den ursprungliga urvalsgruppen på tjugonio. De går nu i år 7 på Skola B och har tidigare

gått på Skola A. Eleverna fick i enkäten frågan om de trivs på sin nya skola och fick även utveckla det under följdfrågan varför. Samtliga elever svarade ja och de flesta, nio stycken, hade motiveringen att den nya skolan var bra/bättre än den gamla skolan. Många upplevde också att det som positivt med en större skola och att träffa nya kompisar.

6.1.1. Svenska

Lärare A1 är utbildad 1-7 lärare i ämnena svenska, SO samt idrott och musik. A1 har arbetat på Skola A sedan sin examen för sju år sedan. Hon/han hade huvudansvaret för vår elevgrupp i svenska och delvis matematik innan de fortsatte sina studier på Skola B. En av de lärare som tog vid svenskundervisningen på Skola B var lärare B1. Lärare B1 är utbildad i svenska, tyska och historia. Hon/han började arbeta som obehörig lärare och valde sedan att läsa på universitet samt därefter på lärarhögskolan. B1 har arbetat femton år på Skola B.

I sin lektionsplanering utgår lärare A1 från läroplanens (Lpo 94) mål att uppnå för år 5. Vidare försöker hon/han att skapa en röd tråd som skall följa eleverna under deras skolgång på Skola A. När vår elevgrupp möter lärare B1 utgår hon/han från stoff som lärarna på Skola B tillsammans tagit fram. Lärare B1 tittar inte på den lokala kursplanen men säger sig veta vad eleverna skall lära sig!

Undervisningsgrupperna består av cirka 20 elever på både Skola A och Skola B. A1 lägger stor tyngdpunkt på genomgångar och drar sig inte för att bedriva ”katederundervisning”. Hon/han anser att det är viktigt att eleverna lär sig lyssna och förstå bakgrunden till lektionens innehåll. A1 försöker träna sina elever inför fortsatta studier genom att låta dem arbeta med beting. Hon/han ger eleverna hemuppgifter av olika slag som skall vara inlämnade ett bestämt datum. Lärare A1 anser detta vara nödvändigt att lära sig för eleverna inför skolgången i högre år. Lärare B1 börjar varje lektionstillfälle med en presentation av lektionsinnehållet och därefter en genomgång, eleverna får reda på vad de bör tänka på under lektionsmomenten, sedan får eleverna arbeta samt ställa frågor under tiden. Lektionsplaneringen kan skilja sig åt beroende på vad eleverna skall jobba med. Genomgången är cirka 10 minuter på en timmes lektion. B1 skriver upp på tavlan vad de snabba eleverna kan fortsätta med när de är klara. Enkätundersökningen visade att hälften av eleverna (15 stycken) tycker sig se stora skillnader i undervisningens utformning mellan de olika skolorna. Resterande elever tyckte tvärtom. Lärare B1 har elever som finns representerar på båda sidorna. Vidare upplever vissa eleverna svenskämnet som roligt och andra det som tråkigt. Även här har lärare B1 elever i båda lägren.

Lärare A1 arbetar medvetet med att på ett tydligt sätt visa eleverna målet med varje delmoment av undervisningen. Hon/han försöker även ge eleverna en helhetsbild. I en år 1 klass kan en sådan helhetsbild tas i uttryck genom exempelvis en bild av ett äppelträd där äpplena får symbolisera delmålen, som färgläggs då eleverna uppnått ett av dessa, i ämnet. Lärare B1 hoppas att eleverna är medvetna om målen med sin undervisning. Hon/han tror dock att förklaringen med målen behöver tydliggöras ytterligare för eleverna genom att dessa klargörs. B1 tycker att uppnående målen är ogripbara för eleverna i sin ursprungliga form och behöver konkretiseras. När vi frågade eleverna om de vet vad läraren vill att de skall kunna i svenska svarade hälften ja och den andra hälften nej. De elever som har B1, som lärare, svarade att de

inte vet vad läraren ville. Merparten av eleverna tycker att lärarna på Skola B kräver mer än vad lärarna på Skola A gjorde. Eleverna uppskattar sin egen insats i ämnet som lagom stor.

6.1.2. Engelska

Lärare A2 på Skola A är inte utbildad engelsklärare men anser att hon/han har kompetens då hon/han har goda kunskaper i engelska. Hon/han har varit verksam i yrket i drygt sex år och har jobbat på Skola A i drygt fem år. Lärare B2 på Skola B har den gamla lärarutbildningen då man läste ämnesutbildning på universitetet och därefter ett år pedagogik på lärarhögskolan. B2 har arbetat på Skola B i 25 år eftersom hon/han anser att skolan är bra och hon/han säger att många lärare är kvar sedan skolan startade, därför att skolan har bra personal med gemensamma normer. Det negativa med skolan tycker B2 är lokalerna. På Skola B består undervisningsgrupperna av 20 stycken elever i engelskan, ibland färre, och på Skola A är det max 24 elever i varje klass.

I engelskundervisningen utgår A2 mestadels från texter och då ofta de texter som finns i läroboken, *GOOD LUCK*. Hon/han menar att dessa texter är bra och av varierande slag. När A2 gör sina lektionsplaneringar utgår hon/han från, de mål att uppnå för det 5:te skolåret i, *Kursplanen i Engelska*. A2 arbetar också medvetet, i sin undervisning, mot de krav som ställs på eleverna i de nationella proven i år 5. För planeringen i år 6 försöker A2 ge eleverna mer av det som inte uppnåddes, av eleven, på det nationella provet samt titta på de mål att uppnå i *Kursplanen* för år 9. Lärare B2, på Skola B, utgår från olika saker i sin lektionsplanering t.ex. läroboken, nyheter, sångtexter, världsnyheter och Schooltime (en tidning utgiven för skolungdomar). Dessutom utgår B2 i sin planering utifrån *Lpo 94* samt *Kursplanen i Engelska*.

Lärare A2 skattar att hennes/hans undervisningstid i genomsnitt består av genomgångar till hälften av tiden och resten av eget arbete för eleverna. A2 har inga regelbundna glosföreläsningar men dock "små tester" en gång i veckan. Dessa tester kan ses som korta prov vilka testar olika färdigheter hos eleverna. De lektioner som lärare B2 bedriver är uppbyggda med en kort inledning och ibland med en genomgång som sträcker sig över en längre tid. Hennes/hans elever får nästan alltid läxor veckovis som förhörs veckan därpå, dock inte alltid skriftligt. Varje vecka får eleverna, som B2 har, ett planeringsblad för att veta vad de skall göra den aktuella veckan. Elevernas svar i enkäten visar att de flesta elever inte tycker att undervisning skiljer sig åt mellan Skola A och Skola B. De flesta elever tycker att engelska är ett roligt ämne endast ett fåtal, två stycken, upplever ämnet som tråkigt.

Lärare A2 anser att hennes/hans elever är väl medvetna om målen hon/han har. Hon/han menar att de vet att alla elever vet att målet är det nationella provet i år 5 och att de allra flesta elever kämpar hårt och är förväntansfulla inför uppgiften. På Skola B går lärare B2 igenom målen med föräldrarna. Hon/han visar då läroplanens betygskriterier samt åskådliggör *Läroplanen i Engelska* genom en omskrivning av denna. B2 visar även dessa för eleverna men tror att de glömmer dem ganska snart. Trots det anser B2 att det är elevernas ansvar att komma ihåg sådan viktig information. Lärare B2 anser att alla elever, åtminstone en gång, bör ha hört uppnåendemålen i varje ämne. Enkätundersökningen visade att hälften av eleverna tycker själva att de inte vet vad läraren vill att de skall kunna i engelska medan andra hälften är medvetna om det. B2 har elever av båda lägren. Kraven som lärarna på de båda skolorna ställer på dem

anser eleverna inte skilja sig åt i större utsträckning. Några få elever tycker dock att lärarna på Skola B kräver mer av dem i engelska än vad deras tidigare lärare gjorde. Enkätundersökningen visar att fler elever anser sig göra en större insats i engelska än i svenska.

6.1.3. Matematik

Lärare A2 är utbildad 1-7 lärare i Matematik samt NO och har arbetat på Skola A i drygt fem år. Lärare B3 är utbildad 4-9 lärare i Matematik samt NO och har arbetat på Skola B i fem år.

Även i matematikundervisningen utgår lärare A2 från de krav som är uppsatta för eleverna att klara på de nationella proven i år 5. Hon/han utgår också från läroboken *Matte Direkt Borgen*. Den lärobok som eleverna nu har, i matematik, på Skola A är skriven av samma författare som har författat den lärobok som används i matematik på Skola B. Tidigare har Skola A haft en lärobok, *Mattestegen*, vilken A2 anser vara lättare men aningen tråkigare än *Borgen*. A2 berättar också att upplägget i läroboken *Borgen* i stor utsträckning utgår från de nationella proven samt de krav som ställs i dessa. Lärare B3 utgår från klassen, de enskilda eleverna samt läroplanen (Lpo 94) i sin lektionsplanering. Storleken på undervisningsgrupperna i matematik, på Skola B, varierar från 10 stycken till 20 stycken beroende på gruppens tidigare kunskapsbas. På Skola A är det cirka 22 elever i varje klass.

A2 anser att hennes/hans matematiklektioner i genomsnitt består till en tredjedel av genomgång och att resterande tid går till att eleverna studerar själva i läroboken. Hon/han arbetar mycket med att eleverna på Skola A skall kunna skriva snyggt i sina mattehäften och det är något som tränas speciellt inför de fortsatta studierna. Alla uppgifter skall besvaras med "snygga" uppställningar och ordentliga svar med enhet. På Skola B börjar B3 sina lektioner med ett välkomnande och en repetition av tidigare lektioner. Därefter en genomgång av vad som skall göras den aktuella lektionen vilket övergår i eget arbete för eleverna och sist på lektionen en avslutning. Då B3 har grupper med ett färre antal elever får eleverna även laborera. Enkäten visar att drygt hälften, nio stycken, inte tycker sig se någon stor skillnad i undervisningen mellan skolorna. Resterande elever tycker att det är viss skillnad. Drygt hälften av eleverna tycker att matematik är ett tråkigt ämne. Dock upplever samtliga elever, som har lärare B3, matematik som ett roligt ämne.

A2 anser att hennes/hans elever även i matematiken är väl medvetna om målen med undervisningen, nämligen de nationella proven. Lärare B3 hoppas att eleverna är medvetna om målen med undervisningen i matematiken. Hon/han säger att hon/han flera gånger under elevernas skolgång upprepar målen och dess innebörd. B3 tror att vissa av eleverna förstår målen medan andra inte gör det. Precis som i svenska och engelska anser hälften av eleverna att de vet vad läraren vill att de skall kunna medan hälften inte vet det. Eleverna, som blir undervisade av lärare B3, finns representerade i båda lägren. Ett fåtal elever upplever att lärarna kräver mer av dem, i matematik, på Skola B än på Skola A. De allra flesta elever tycker dock att lärarna kräver lagom mycket utav dem på båda skolorna. I förhållande till svenska och engelska tycker eleverna att de gör en större insats i matematik än i svenska än dock mindre än i engelska.

6.2. Pedagogiska frågor

6.2.1. Svenska

Lärare A1 tycker att vissa bitar av Montessori är bra och då framförallt den tydliga estetiska verksamheten i denna. Hon/han anser att variation i undervisningen är bra för elevernas inläring. A1 vill att undervisningen skall vara styrd till vissa områden men ser gärna att eleverna får valfrihet inom dessa. Vidare vill A1 trycka på vikten av samarbete, hon/han vill att det skall finnas ett givande och tagande eleverna emellan. Lärare B1 har ingen pedagogisk ideologi utan försöker vara en ledstjärna för eleverna och lyssna på dem. Hon/han tycker att lärarens erfarenheter spelar central roll i undervisningen. B1 anser att många lärare, nuförtiden, utgår från sina erfarenheter istället för pedagogiska ideologier. Hon/han anser att Skola B har för lite utbildningsdagar och tycker det är kul med ”input” samt är öppen för nya idéer.

Då lärare A1 är lärare i de yngre åren är hon/han många gånger ålagd att ha elever i ämnen som hon/han egentligen inte har kompetens i. Hon/han anser då att det är viktigt att man, åtminstone, försöker ta till vara varandras lärarkompetens i år 4 och uppåt. Med det menar hon/han att det kan vara bra att gå in och undervisa varandras klasser i de ämnen som man, som lärare, har kompetens i eller är bättre utrustad för att undervisa i. Det är något som har blivit lättare på Skola A sedan de, i år 4-6, numera har parallella lärarlag.

För lärare A1 är faktakunskaper sådana kunskaper som eleverna ”skall ha”. Hon/han anser att inga kunskaper av denna typ undervisas om för elever i yngre åldrar. En färdighet är en kunskap som är befäst hos eleven medan förståelse innebär kunskapen om hur man gör något, exempelvis hur man skriver en text. Lärare A1 anser att färdighet och förståelse för något gör eleven förtrogen med kunskapen; ”Förtrogen med det man lärt sig”. Enligt lärare B1 är förståelse inte enbart att kunna ”rabbla upp” fakta utan att verkligen förstå vad man lärt sig. Hon/han anser vidare att färdighet övas fram.

6.2.2. Engelska

Lärare A2 tycker sig vara en viktig person i elevernas liv och hon/han menar att läraren skall vara social och ge eleverna vad de behöver för de fortsatta studierna. A2 anser att man som lärare skall vara rättvis och visa eleverna att de är viktiga som individer. Vidare anser hon/han att man som lärare inte bör använda ironi då vissa elever har svårt att förstå denna typ av humor. Hon/han menar att trovärdigheten hos läraren kan skapa oro hos elever om denne har ett ironiskt förhållningssätt gentemot eleverna. A2 tycker att en lärare skall vara en vuxen förebild som eleverna kan lita på. Lärare B2 på Skola B poängterar att hennes/hans pedagogiska ideologi inte är diktatorisk. B2 säger att hon/han är noga med ordningen i klassrummet genom att bl.a. förklara för eleverna att de inte får prata rakt ut. Hon/han menar att eleverna måste respektera varandra. B2 anser att det finns en balansgång mellan att vara sträng och snäll i undervisningssituationer och att olika grupper kräver olika undervisningsätt.

Lärare A2 anser att fakta är ”jeopardykunskaper”, sådana kunskaper som är onödigt fast allmänbildande. Förståelse är när man förstår varför man gör något vilket enligt A2 leder till att man blir förtrogen med en kunskap. Hon/han säger att om man är

förtrogen med en kunskap vet man hur man skall gå till väga för att använda den nyvunna kunskapen. Vidare anser A2 att det är viktigast att ha färdigheter, inom olika kunskaper, för då har man förståelsen och är förtrogen med det man gör. När man kan något, inte bara för stunden, då har man tillägnat sig en färdighet menar A2. För lärare B2 innefattas fakta av sådana kunskaper som "gnuggas in". Hon/han menar att under detta f finns realia och språktraditionen i engelskämnet. B2 säger att förtrogenhet är något som kommer på köpet, genom datorer, musik och TV, vilket gör eleverna medvetna om att engelska är ett viktigt ämne. När det gäller förståelse tycker B2 att eleverna har bra hörförståelse. Hon/han anser att färdigheten tränas i alla f:en och hon/han tycker också att det är lätt att ge/träna hos eleverna. Vidare tycker B2 att alla f:en är lika viktiga för elevernas kunskapsbas.

6.2.3. Matematik

Det pedagogiska förhållningssätt som lärare A2 har gentemot eleverna i matematik skiljer sig inte ifrån den som hon/han har mot eleverna i engelska. Även här tycker hon/han att läraren skall vara rättvis och hon/han skall vara en vuxen förebild som eleverna kan lita på. Lärare B3 på Skola B har en konstruktivistisk pedagogisk ideologi. "Det element i kognitivismen som fått störst inflytande vad gäller synen på lärande är vad som brukar kallas *konstruktivism*, det vill säga betoningen av att individen inte passivt tar emot information utan själv genom sin egen aktivitet konstruerar sin förståelse av omvärlden" (Säljö, 2000, s56).

Inom matematiken anser lärare A2 att man kan vara förtrogen med olika metoder vilket innebär att man vet hur man skall använda dessa. A2 tycker att färdigheten är viktigast, för att den innefattar både förtrogenhet och förståelse, men vill också poängtera vikten av förståelsen i sig själv. Hon/han tycker att det är viktigt att eleverna exempelvis förstår syftet med ett prov och att man som lärare inte ställer frågor slentrianmässigt utan för specifika syften. Lärare B3 anser att fakta är sådana kunskaper som eleverna får ur genomgångar, läroboken och verklighetsanknytningar. Förtrogenheten i matematik får eleverna på Skola B genom att B3 utvärderar allting. Eleverna får redovisa på tavlan, i grupp eller en och en, och får således en förtrogenhet för det de gjort genom att repetera och förklara för andra. När det gäller förståelsen hos eleverna ser B3 detta som aningen problematisk. Hon/han anser att det är svårt att se vad det är som eleverna har förstått. B3 tycker däremot att färdigheter är lätta att se hos eleverna, särskilt tydligt syns dessa när eleverna arbetar laborativt. Vidare tycker B3 att färdigheten hänger ihop med förtrogenhet och hon/han tycker också att det är viktigt att få med så mycket som möjligt av de fyra f:en i undervisningen.

6.3. Ämnesfrågor

6.3.1. Svenska

Lärare A1 menar att hennes/hans elever som lämnar Skola A har god läsförståelse i såväl fakta- som skönlitterära texter. Hon/han menar även att det är i läsförståelsen som hennes/hans undervisning tyngdpunkt ligger. När eleverna fortsätter sin skolgång på Skola B möter en del av dem lärare B1 som anser att eleverna, då de kommer till hennes/hans skola, skall kunna läsa en text på svenska och förstå det viktigaste, texterna skall vara anpassade efter deras ålder. Eleverna svarar i enkäten att de inte upplever några svårigheter i att läsa svenska texter vare sig nu eller då de gick på

Skola A. Inte heller i skrivprocessen, i svenskämnet, upplever eleverna några svårigheter och det gäller både på Skola A och Skola B.

Lärare A1 tycker att det är viktigt att eleverna får igång ett flöde i skrivandet. Hon/han använder ofta nyheter och "ämneskort" för att få igång elevernas fantasi, något som hon/han tycker att många elever har svårt med och därför jobbar mycket med. Ämneskortet kan vara bilder som eleverna skriver en historia utifrån. Lärare A1 arbetar också aktivt för att eleverna skall kunna börja och, inte allra minst, avsluta en text på ett bra sätt. Hon/han ser stavningen som en betydande del i textskrivandet och ger sina elever den grammatik som behövs för att klara av studier i främmande språk, däribland ordklasser. Vidare anser Lärare A1 att eleverna från skola A får med sig kunskaper angående meningsuppbyggnad samt att kunna variera det svenska språket och vikten av detta. Lärare B1 vill att eleverna skall kunna skriva hyfsat korrekta meningar gällande stavning. Eleverna skall även kunna producera en text om ett givet ämne. Enligt B1 brukar eleverna från Skola A kunna just detta. När det gäller språkuppbyggnad vill lärare B1 att eleverna skall kunna använda sig av kommatering på rätt sätt, en kunskap som hon/han anser att eleverna ofta saknar, då de börjar på Skola B. B1 menar att eleverna skall kunna bygga korrekta meningar till en text samt kunna disponera denna text på ett riktigt sätt. Tyngdpunkten i undervisningen som lärare B1 bedriver ligger, tror hon/han, på läsning och skrivning. De allra flesta eleverna tycker att grammatiken på båda skolorna är lagom svår men vissa elever upplever en viss ökning i svårighetsgrad på Skola B.

Från Skola A har, anser lärare A1, eleverna med sig kommunikativa färdigheter i form av muntligt berättande samt en god strategi för att hålla föredrag. Med det menas att eleverna får arbeta med bland annat overhead och "stödkort" (kort som hjälper eleven att komma ihåg vad som skall sägas, som på TV). På schemat finns också ämnet EQ (emotionell intelligens) där eleverna, på Skola A, får argumentera och diskutera. Här får eleverna lära sig att våga stå för det man tycker vilket även tränas och används på klassråden. A1 arbetar också med att få sina elever att förhålla sig kritisk till olika källor då de i en uppgift är beroende av fakta. Enkätundersökningen visar att samtliga elever tycker det är lika lätt att redovisa muntligt nu som när de gick på Skola A.

Lärare B1 är inte medveten om vilka av sina elever i år 7 som kommer från Skola A. Men i allmänhet finner B1 att eleverna från Skola A brukar ha tillräckliga kunskaper med sig i svenska för att klara hennes/hans undervisning. När eleverna själva får uttrycka sig om deras egna kunskaper tycker samtliga elever att de har tillräckliga kunskaper för att följa undervisningen på Skola B. Lärare B1 tycker att barnens sociala bakgrund spelar in i deras utveckling. Det är viktigt att föräldrarna medverkar i skolan. Vissa orkar inte ta tag i sina barn då får skolan kompensera för deras sociala bakgrund. B1 har, rent allmänt, en känsla av att eleverna från Skola A gnäller över läxor de får men att de å andra sidan läser på dem bra! Vidare menar B1 att eleverna från Skola A är mycket medvetna om att skolan är viktig.

6.3.2. Engelska

Lärare A2 på Skola A anser att hennes/hans elever kan finna sammanhang i både svåra och lätta engelsktexter. A2 låter sina elever bl.a. översätta texter från läroboken. Bokens texter är från olika delar av världen och är skrivna i olika genrer såsom berättelser, fakta- och skönlitterära texter. Enstaka gånger tas texter från andra

sammanhang som till exempel från ett museibesök, något som sker ytterst sällan menar A2. Hon/han säger att det är en prioriteringsfråga om tid och hon/han tycker vidare att bokens texter är så pass bra i sig själva. På Skola B har lärare B2 inga större krav på vad eleverna skall kunna när de börjar på skolan. Det som genomsyrar kommentarerna, i svaren från intervjun med B2 angående förkunskaper, är att eleverna skall "våga" tala, läsa och skriva. Vidare vill B2 att eleverna skall se sammanhang, lita på det de kan och inte haka upp sig på enstaka ord då de läser en engelsk text. Enkätundersökningen visar att de flesta elever tycker det är lagom lätt att läsa på engelska och samtliga elever tycker inte att det är någon skillnad i svårighetsgrad mellan skolorna.

När det gäller hörförståelsen, hos de elever som lämnar Skola A, anser lärare A2 att de är duktiga. Hon/han tränar ofta lucktexter, till kassetinspelningar, med eleverna där de fyller i ord som fattas, kryssar för eller väljer ordningen på ord vilket sker i en given text. Eleverna får också återberätta olika texter eller upplevelser, de haft, på engelska. När eleverna börjar på Skola B vill lärare B2 att eleverna skall kunna utläsa sammanhanget i det som någon säger på engelska och inte haka upp sig på enstaka engelska ord. De flesta elever svarade i enkäten att de tycker att det är lätt att förstå när någon talar på engelska. Vidare upplever eleverna ingen förändring i svårighet från Skola A till Skola B angående deras hörförståelse.

Den kommunikativa delen i engelska får eleverna, på Skola A, väldigt lite utav säger lärare A2. Hon/han tycker det kan vara svårt att hitta övningar som passar alla grupper. A2 säger att hon/han vill förbättra kommunikationsundervisningen för eleverna och anser att bristerna i denna undervisning är ett strukturproblem. Hon/han anser att det ofta är svårt att finna resurser såsom tillräckligt med personal. I vissa elevgrupper är det lättare att öva kommunikation medan det i andra lätt blir stökigt. A2 menar att eleverna ofta "tar till" det svenska språket. Hon/han har dock ett moment som fungerar ganska bra. Övningen går ut på att eleverna får var sina korsord, parvis, där eleverna skall hjälpa varandra att förklara de ord som skall ingå i korsordets lösning. Vidare anser A2 att det är viktigt att läraren talar engelska, i alla situationer där möjlighet ges, under lektionen. Lärare B2 på Skola B vill att eleverna skall ha fått med sig grundläggande samtalsfraser i engelska, såsom vad de heter och var de bor, från sin tidigare skolgång. Enkäten visar att de flesta eleverna tycker att det är relativt lätt att tala på engelska och att detta inte blivit svårare på Skola B.

Lärare A2 anser att elevernas skrivfärdighet tränas i stor utsträckning på Skola A. Hon/han säger att eleverna är bra på att stava och att de har skrivövningar till varje kapitel i läroboken. Skrivövningarna sker för det mesta i form av översättningar av lärobokens texter. Lärare B2 på Skola B anser att elevernas skrivna engelsktexter inte behöver vara grammatiskt riktiga men hon/han vill inte att eleverna skall bryta ihop när deras fel blir rättade. När B2 rättar elevernas texter säger hon/han sig endast rätta de större grammatiska felen. B2 gör denna avvägning för att elevernas texter inte skall bli överfyllda med anteckningar. Det gör hon/han trots att de allra flesta eleverna vill att alla deras fel skall bli rättade. Enkätundersökningen visar på att många elever upplever skrivandet i engelska som lättare nu än då de gick på Skola A. Ingen av eleverna tycker att det blivit svårare att skriva. Vidare anser de flesta eleverna inga svårigheter med stavningen i engelska.

Lärare A2 börjar med den engelska grammatiken i år 4 och har sedan återkommande upprepningar av dessa moment i år 5 och 6. Lärare B2 tycker att det är skönt om eleverna fått med sig en grammatisk grund att stå på från sin tidigare skolgång. Hon/han vill t.ex. att eleverna skall kunna tempusbegrepp och verb. Förutom detta tycker också lärare B2 att det är bra om eleverna kan fonetik, då de kommer till Skola B, för då kan eleverna själva ta reda på uttal av engelska ord de inte känner.

Den delen av engelskämnet som skall ge eleverna, på Skola A, deras förståelse för andra engelskspråkiga länders kultur hinns ofta inte med säger A2. Hon/han tror att det delvis beror på att dessa kunskaper inte mäts i de nationella proven. A2 försöker dock tänka på detta och de flesta elever som lämnar Skola A anser hon/han har fått med sig kunskaper om olika valutor, dialekter, vilka länder som pratar engelska, hur man bakar scones och dricker te i England samt om USA och bl.a. deras firande av Thanksgiving. Lärare A2 säger att hon/han lägger kraften på läsförståelse och ordkunskap. Lärare B2 tycker inte att språkkulturen är speciellt viktigt men säger att det är roligt om eleverna kan lite om olika engelsktalande länder. Vidare uppskattar B2 om eleverna kan höra skillnad mellan brittiskt och amerikanskt uttal. Hon/han anser att det viktigaste är att eleverna kan grammatik och har ett godtagbart ordförråd då de börjar på Skola B.

A2 anser att eleverna på Skola A får tillräckliga kunskaper i engelska för att klara grundskolans senare år vilket hon/han har hört av bl.a. föräldrar till dessa elever. Hon/han säger att de på Skola A har sänkt ambitionen inom grammatikundervisningen i engelskan då de hört att Skola B inte anser dessa kunskaper nödvändiga, åtminstone inte i den tidigare utsträckningen. A2 säger att tiden som lades på grammatik nu istället läggs på "lek". När eleverna börjar år 7, på Skola B, går lärarna oftast igenom vilka elever som kommer från Skola A. Det är följaktligen inget som lärare B2 lägger på minnet. Men hon/han säger att det generellt sett brukar vara så att eleverna från Skola A inte har ett tillräckligt stort ordförråd med sig i engelska. Enligt B2 brukar eleverna då svara att de inte fått lära sig vissa ord på Skola A för att dessa inte funnits med i skolans lärobok. B2 säger att det bl.a. är vissa "klädord" som saknas i elevernas ordförråd. Då eleverna själva får tycka i frågan anser samtliga att de har ett tillräckligt bra ordförråd i engelska för att klara av studierna på Skola B. Vidare menar B2 att eleverna från Skola A behöver arbeta med studieteknik och att de ofta "gnäller" när de får läxor. B2 säger däremot att eleverna från Skola A brukar ha ganska bra kunskaper i grammatik. Enkäten visar att samtliga elever anser sig ha tillräckligt bra kunskaper för att kunna "hänga med" i engelskundervisningen på Skola B. Den allmänna uppfattning som B2 har om de elever som kommer från Skola A är att deras attityd ofta är stöddig och att de är bortskämda. Det är något som även A2 nämner under intervjun. B2 menar vidare att Skola A inte har många elever med invandrarbakgrund vilket gör att när dessa elever börjar på Skola B har de inte tidigare haft någon kontakt med invandrabarn. A2 säger om detta att eftersom elevunderlaget har utökats geografiskt, till följd av de minskande barnkullarna, har mångkulturen under de senaste åren ökat på Skola A.

6.3.3. Matematik

Lärare A2 anser att eleverna (vår elevgrupp) som nu går på Skola B har väldigt bra kunskaper i matematik och att de hade en väldigt bra lärare innan hon/han tog över klassen. Läraren innan A2 gjort många laborationer i matematik vilket har gjort att dessa elever fått en bra taluppfattning samt många goda verktyg för att klara

matematikundervisningen. A2 säger att denna klass var mycket "lättjobbad". Lärare B3 anser att många elever har en svag taluppfattning då de kommer till Skola B. Hon/han vill att eleverna skall ha en "känsla" för tal samt en god förståelse av tiosystemet och dess uppbyggnad. Vidare vill B3 att eleverna skall kunna göra uppställningar som grundar sig i tiosystemet.

Den elevgrupp som A2 nu har, i år 6 på Skola A, är en blandad grupp. Här arbetar A2 mycket med matematikens olika räknesätt. Hon/han säger att eleverna ofta blandar ihop de olika räknesätten. Fem till sex elever, i denna klass, klarade inte det nationella provet i matematik för år 5. A2 säger att skolan nu har satt in en specialpedagog för att komma till rätsida med dessa elevers kunskapsbas i matematik. A2 ger dessutom alla, i denna klass, nu regelbundna läxor. Hon/han tror att eleverna skall klara av det som kommer att krävas av dem då de börjar i år 7. Lärare A2 anser att hennes/hans elever kan minst ett uppställningssätt för vart och ett av de fyra räknesätten, addition, subtraktion, multiplikation och division. När det gäller division lär hon/han ut kortdivisionsmetoden. Liggande stolen introducerar hon/han endast i syfte att förbereda eleverna inför grundskolans senare år. A2 säger att eleverna uppfattar denna metod som svår när de redan kan kortdivision. Lärare B3 anser att eleverna skulle behöva bli snabbare på multiplikation och kortdivision. Dessutom tycker hon/han att eleverna, när de börjar i år 7, skall kunna ställa upp alla fyra räknesätten. När eleverna får frågan om vilken divisionsuppställning de använder sig av på Skola B svarar samtliga "kortdivision". Vidare visar enkätundersökningen att vissa elever upplever en ökad svårighetsgrad i matematiken på Skola B men de allra flesta elever tycker att svårighetsgraden är/var lagom.

När det gäller matematiska strukturer och olika talmönster säger lärare A2 att det är två till tre elever, i den klassen hon/han har nu, som inte klarade denna del på det nationella provet i matematik för år 5. A2 menar dock att man kan träna elevernas färdighet i talmönster genom att göra olika lekar. Hon/han säger att eleverna inte förstår att det är matematiska färdigheter som tränas, utan tycker mest att det är en kul lek. Lärare B3 säger här att hon/han inte går igenom strukturer och talmönster, med eleverna, förrän i år 9.

I den klass hon/han har nu anser A2 att det finns fem till sex elever som har svårt med huvudräkningar av typen 71-23, något som A2 kallar för vardagshuvudräkning. Hon/han anser dock att alla elever som lämnar Skola A kan räkna med talen 1-10 i huvudet inom alla fyra räknesätten. A2 säger att det finns bra tankestrukturer i boken *Mattestegen* som eleverna hade tidigare. Lärare B3 tycker att eleverna skulle behöva bli snabbare i huvudräkning samt att de skulle behöva "traggla" exempelvis multiplikationstabellen. Hon/han säger också att hon/han tror att lärare som undervisar elever i de tidigare åldrarna behöver hitta bra system, för varje enskild elev, om hur dessa elever skall tänka då de skall räkna i huvudet. Enkäten visar att några elever anser det vara svårare med huvudräkning på Skola B än vad det var på Skola A. Merparten elever upplever dock ingen skillnad.

A2 låter sina elever använda miniräknare endast för speciella sidor i läroboken eller för uppgifter där "mattetänket" är viktigare än uträkningen. Hon/han arbetar inte alls med matematiken i vardagen med nuvarande klass men hon/han säger att det kommer på vårterminen. I den klassen som nu går i år 7 på Skola B laborerade A2 mycket med eleverna i halvklass. Eleverna fick väga, mäta, läsa av posttabeller och uppskatta

olika måttenheter. A2 anser att denna kunskap enbart kan förmedlas till eleverna genom laborationer. När det kommer till vardagsmatematik anser lärare B3 att de elever som kommer till henne/honom skall kunna överslagsräkning t.ex. när de går och handlar. Enligt B3 har eleverna ofta dålig uppfattningsförmåga när det gäller t.ex. vad en kaffekopp rymmer. Istället för tre deciliter tror vissa elever att den rymmer tre liter. Vidare säger lärare B3 sig veta att Skola A har en bra lärobok som hanterar skala, t.ex. ritningar och kartor, bättre än den lärobok Skola B har. Därför tycker B3 att det vore bra om eleverna kunde lära sig att hantera skalomvandlingar i år 6. Enkäten visar att eleverna inte upplevt någon förändring i svårighetsgrad, varken när det gäller att läsa av tabeller eller att arbeta med olika måttenheter, i skolbytet mellan Skola A och Skola B. Samtliga elever tycker att dessa områden i matematiken är lätta eller lagom lätta.

Inom området geometri säger A2 att hennes/hans elever känner och kan räkna ut omkrets och area på en kvadrat, rektangel samt på en triangel. B3 tycker att det är bra om eleverna känner igen olika former i geometrin samt att de kan använda linjal och gradskiva då de börjar på Skola B.

Tyngdpunkten i det som A2 undervisar om ligger på förståelse och det är, som hon/han säger, nästan till överdrift ibland. Hon/han anser att förståelsen är det viktigaste inom matematiken och menar att läraren aldrig kan förklara nog. Även lärare A1 anser här att det är förståelsen i matematiken som är det viktigaste. B3 försöker lägga sin tyngdpunkt i undervisningen på att eleverna skall få en känsla för vad som är rimligt. Hon/han vill att eleverna skall känna sig trygga och säkra samt känna tillit till sin egen förmåga. Det är också detta som är ett utav de mål som B3 vill uppnå med sin undervisning.

Beträffande elevers kunskaper i matematik, och på vilket sätt man som lärare kan veta vad eleverna egentligen kan, finns det olika sätt att kontrollera dessa. Lärare A2 säger att hon/han har något som hon/han kallar "30 punkter". I flertalet pärmar har A2 en rad s.k. diagnostiska prov som skall visa vad eleverna kan. Hon/han säger att skolan inte använder dem i någon större utsträckning längre men att proven är bra. B3 säger att hon/han är medveten om vilka elever som kommer från Skola A. Det kollar hon/han upp för att veta vilka elever som känner varandra sedan tidigare. B3 tycker inte att eleverna från Skola A har tillräckliga baskunskaper med sig till Skola B. B3 tror inte att det enbart beror på undervisningen utan att elevernas otillräckliga baskunskaper också kan bero på att många elever inte når upp till målen i år 5. Det senare tror B3 kan vara till följd av otillräckliga resurser i form av extrahjälp till de elever som har det svårt med matematiken. B3 tycker att man skulle låta de elever gå om ett år som inte nått upp till målen. Vidare önskar B3 att eleverna hade med sig någon form av dokumentation när de börjar på Skola B. Detta för att kunna se hur varje enskild elevs kunskapsbas ser ut i matematik. När eleverna, i enkätundersökningen, själva får skatta sina kunskaper i matematik anser samtliga att de har tillräckligt bra kunskaper för att klara av studierna på Skola B.

6.4. Sammanfattning av resultat

6.4.1. Vilken kunskapsbas anser lärarna på Skola A att deras elever har?

Lärarna på Skola A anser att deras elever har en god kunskapsbas i både svenska och engelska samt i matematik men säger också att det alltid finns områden som deras elever kan bli bättre på inom de olika ämnena. Både lärare A1 och A2 tränar medvetet vissa utav elevernas färdigheter enbart inför kommande studier såsom att arbeta med beting och att skriva "snyggt" i mattehäftet. Lärarna är också överens om att deras elever är väl medvetna om vilka målen är, med undervisningen, i de olika ämnena.

I ämnet svenska anser lärare A1 att de elever som lämnar Skola A har tillräcklig läsförståelse och att de har tränat på att få ett flöde i skrivandet. Eleverna skall kunna börja och avsluta en text på ett bra sätt. Vidare anser A1 att eleverna har den grammatik som behövs för att klara av studier i främmande språk, exempelvis ordklasser. Hon/han anser även att eleverna har kunskaper i hur meningar skall byggas i det svenska språket. Eleverna har kommunikativa färdigheter i form av muntligt berättande samt strategier för hur man håller ett föredrag. Enligt A1 har eleverna som lämnar Skola A kunskaper i argumentation och har lärt sig att våga stå för vad de tycker. A1 försöker även lära sina elever att förhålla sig kritiskt till olika källor.

I engelskämnet anser lärare A2 att elever har med sig en tillräcklig hörförståelse, samt att de kan finna sammanhang i både svåra och lätta engelsktexter, inför år 7. A2 säger att eleverna har tränats mycket lite i att kommunicera på engelska och att de heller inte har mycket kunskap om andra engelsktalande länder och deras kultur. Däremot anser A2 att eleverna som i år 6 lämnar Skola A har tillräckliga kunskaper i rättstavning och att de har fått mycket kunskaper i grammatik inför fortsatta studier.

De kunskaper som eleverna på Skola A har med sig till skolstarten i år 7 är aningen olika. Några elever har mycket goda kunskaper medan ett fåtal elever har mycket svaga kunskaper i ämnet matematik. Den största delen av eleverna har dock tillräckliga kunskaper och A2 tror att alla elever, som lämnar Skola A, bör klara av vidare studier i år 7. A2 anser att eleverna kan ett uppställningssätt för vart och ett av de fyra räknesätten. I division kan alla elever kortdivisionsmetoden medan vissa elever också kan liggande stoken. Hon/han anser att alla elever som lämnar Skola A klarar av huvudräkning med talen 1-10 i alla fyra räknesätten. Vidare säger A2 att eleverna får lite vardagsförankring och laborationsmöjligheter i ämnet vilket gör att taluppfattningen hos eleverna är varierande. Inom geometri säger A2 att elever känner och kan räkna ut omkrets och area på en kvadrat, rektangel samt på triangeln. Slutligen försöker A2 arbeta mycket med elevernas förståelse för matematikens olika moment och det är något som även A1 anser vara viktigt för elevernas vidare skolgång.

6.4.2. Vilken kunskapsbas anser lärarna på Skola B att eleverna har/skall ha?

Den kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, som lärarna på Skola B anser att eleverna från Skola A skall ha med sig då de börjar på Skola B skiljer sig i omfattning. Det vill säga att de till synes kräver olika mycket av sina elever. Alla tre lärarna har också olika vetskap om vilka elever som kommer från Skola A. Samtliga lärare tycker sig dock ha en känsla av att eleverna från Skola A i stort har med sig

tillräckliga kunskaper i samtliga ämnen. Det finns dock önskemål från lärarna på Skola B gällande vissa kompletteringar inom vissa områden hos eleverna. Sådana är exempelvis ett bättre ordförråd i engelska och bättre strategier för huvudräkning i matematiken.

Lärare B1, svensklärare, vill att eleverna skall kunna skriva hyfsat korrekta meningar gällande stavning samt att de kunna producera en text om ett givet ämne. När det gäller språkuppbyggnad vill lärare B1 att eleverna skall kunna använda sig av kommatering på rätt sätt. B1 menar att eleverna skall kunna bygga korrekta meningar till en text samt kunna disponera denna text på ett riktigt sätt. Tyngdpunkten i undervisningen som lärare B1 bedriver ligger, tror hon/han, på läsning och skrivning.

Lärare B2, engelsklärare, har inga större krav på vad eleverna skall kunna när de börjar på skolan men hon/han vill framförallt att eleverna skall "våga" tala, läsa och skriva. Vidare vill B2 att eleverna skall se sammanhang, lita på det de kan och inte haka upp sig på enstaka ord då de läser eller hör en engelsk text. Lärare B2 vill att eleverna skall ha fått med sig grundläggande samtalsfraser i engelska, såsom vad de heter och var de bor, från sin tidigare skolgång. B2 tycker inte att elevernas skrivna engelsktexter behöver vara grammatiskt riktiga men hon/han vill att de klarar av en rättning av densamma utan att "bryta ihop". Lärare B2 tycker att det är skönt om eleverna fått med sig en grammatisk grund att stå på från sin tidigare skolgång. Hon/han vill t.ex. att eleverna skall kunna tempusbegrepp och verb. Förutom detta tycker lärare B2 också att det är bra om eleverna kan fonetik för att de på egen hand skall kunna ta reda på uttal av engelska ord de inte känner. Vidare uppskattar B2 om eleverna kan skilja på talad brittisk och amerikansk engelska. Hon/han anser att det är bra om eleverna har ett godtagbart ordförråd då de börjar på Skola B. Vidare tycker hon/han att eleverna bör ha med sig kunskaper i studieteknik.

Lärare B3, matematiklärare, vill att eleverna skall ha en "känsla" för tal samt en god förståelse för tiosystemet och kunna göra uppställningar utefter detta system. Lärare B3 anser att eleverna skall kunna multiplikation även att eleverna skall kunna ställa upp alla fyra räknesätten där ett utav dessa skall utgöras av kortdivision. Lärare B3 tycker att eleverna skulle ha klarat huvudräkning av betydande kvalité och de skall kunna göra överslagsräkning i situationer som exempelvis när de går och handlar. Vidare vill B3 att eleverna skall känna till, kunna använda sig av och kunna uppskatta våra vanligaste måttenheter. B3 tycker även att det vore bra om eleverna kunde lära sig att hantera skalomvandlingar i år 6. B3 tycker slutligen att det är bra om eleverna känner igen olika former i geometrin samt att de kan använda linjal och gradskiva. Ett önskemål som B3 har är att eleverna hade med sig någon form av dokumentation när de börjar på Skola B. Detta för att kunna se hur varje enskild elevs kunskapsbas ser ut i matematik.

6.4.3. Hur ser eleverna på sin kunskapsbas?

Samtliga elever, som deltog i undersökningen, anser att de har tillräckliga kunskaper med sig från Skola A i alla tre ämnena, svenska, engelska och matematik, för att klara vidare studier på Skola B. Då eleverna får skatta sin egen insats i de olika ämnena anser de att de gör störst insats i engelskan, på andra plats kommer matematiken, minst insats anser de sig göra i svenskan.

7. Diskussion

7.1. Analys av resultaten

När vi tittar på skolkulturerna som finns på Skola A och Skola B syns de största skillnader mellan skolornas rådande ramfaktorer och då framförallt arkitektoniskt och geografiskt. Eleverna kommer från en liten skola som är belägen i ett skyddat område och fortsätter sedan till en skola med många lokaler, fler klasser och ett mer händelserikt skolområde såsom handel och tätare kommunaltrafik. Vidare förflyttas eleverna från en miljö där föräldrarna haft ett stort inflytande över deras tankar medan miljön nu utvecklar den egna individens värderingar genom, framförallt, kompisar. Den pubertala processen upptar en stor del av elevernas tid och tankeverksamhet. Det tillsammans med de rådande ramfaktorerna (Granström & Einarsson, 1995) är något som kan påverka elevernas kunskapsbas negativt då intrycken utanför skolan ökar. Även elevernas ålder kan spela in på följande resonemang. Enligt Person (2003) kan ungdomskulturer, puberteten, medverka till att en större spänning mellan elever och lärare kan uppstå. I enkätundersökningen fann vi att eleverna enbart ser skolbytet som positivt vilket i sin tur inte behöver ha någon betydelse för tankar kring hur detsamma påverkar deras kunskapsutveckling.

Lärarkulturerna kan skilja sig åt inom Skola B vilket svårligen kan upptäckas då vi intervjuade en lärare i varje basämne. Övriga lärare på Skola B kan ha åsikter som skiljer sig från de intervjuades. Då man tittar på den individualistiska lärarkulturen (Person, 2003) tycks en trend vara, inom hela skolväsendet, att denna minskar. Detta torde vara till följd av att läraryrket idag mer än tidigare går ut på att samarbeta vilket är ett arbetssätt som har tvingats fram genom de allt mer reviderade läroplanerna. Samarbetskulturen har således vuxit sig starkare. Fler och fler problem löses nu på skolorna inom lärarlagen. Det är en utveckling som syns framförallt i svaren som lärarna från Skola A gav vid intervjutillfället. Här verkar det påtvingade kollegiet vara obefintligt då ett nära samarbete mellan lärarna på Skola A växt fram ur behovet av en god samverkan. Skola A har exempelvis bytt ”lärarlagstyp” från att ha arbetat i spår till att nu arbeta parallellt med eleverna i år 4-6. Denna ändring gjordes för att bättre kunna nyttja varandras kompetenser inom lärarlaget. Det ger eleverna en fördel i deras sökande efter kunskap då de förhoppningsvis får den läraren som har bäst kompetens inom ett visst ämne.

När det gäller utformandet av lektioner på de båda skolorna kan vi inte, genom intervjusvaren, se några större skillnader i lärarnas sätt att bedriva sin undervisning. Sånär på att fler laborationer verkar ingå i matematikundervisningen på Skola B jämfört med på Skola A samt att engelskundervisningen på Skola A till synes består av längre genomgångar än på Skola B. Tillsammans med elevernas svar i enkäten, om att de flesta inte upplever någon stor skillnad mellan skolornas undervisning, känns kanske de kortare genomgångarna naturliga för eleverna. Det kan bero på att eleverna fått en god kunskapsbas i ämnet med sig från Skola A. I svenska och matematik upplever cirka hälften av eleverna att undervisningen, i dessa ämnen, skiljer sig åt mellan skolorna. Då vi inte kan se några större skillnader mellan Skola A och Skola B vad gäller utformandet av lektioner ger således ovanstående resonemang att eleverna från Skola A troligtvis fått med sig en mer skiftande kunskapsbas i svenska och matematik än i engelska. Vilket innebär att eleverna kanske har tillägnat sig olika förkunskaper i dessa ämnen på Skola A.

Vad ger då undersökningens resultat gällande lärarnas utgångspunkt för lektionsutformningen, vad tar lärarna fasta på? Lärarna på Skola A verkar till synes ”slaviskt” utgå ifrån de mål att uppnå i år 5 (Kursplaner) samt målet med deras undervisning som är att alla elever skall klara de nationella proven i svenska, engelska och matematik. Det medför att eleverna till synes går miste om kunskaper inom exempelvis olika engelskspråkiga kulturer. I intervju svaren från lärarna på Skola B syns ingen tydlig gemensam utgångspunkt för lektionsplaneringen förutom *Lpo 94*. Utifrån det finns det anledning att begrunda över svaret på en fråga i enkäten. Då samtliga elever, i enkätundersökningen, anser sig ha tillräckliga kunskaper i svenska, engelska och matematik kan man fundera över om det verkligen stämmer, eller är det kanske så att eleverna inte vet vad lärarna på Skola B vill att de skall kunna? Det blir i arbetet en obesvarad fråga. Något som däremot går att utläsa av resultaten är att lärarna på Skola A försöker träna sina elever inför fortsatta studier på Skola B med varierande framgång. Det kan exemplifieras genom att lärare A1 tränar sina elever i, ämnet matematik, att använda ”liggande stolen” vilket enligt undersökningens resultat inte ses som nödvändigt eftersom samtliga elever brukar sig av ”kortdivision” på Skola B. För elevernas kunskapsbas innebär det att värdefull lektionstid till synes går till spillo.

Samtliga lärare i undersökningen tycker det är viktigt att eleverna känner målen med undervisningen. Detta till trots är det endast hälften av eleverna i enkätundersökningen som anser sig veta vad läraren på Skola B vill att de skall kunna i svenska, engelska och matematik. Intervju svaren tydliggör det då vi ser i svaren att vissa lärare verkar ha svårigheter att synliggöra målen med undervisningen för eleverna. Vi anser att lärare A1 till synes har en god strategi för att på ett visuellt sätt tydliggöra målen för eleverna och då även i de lägsta åren. Ett utbyte av idéer mellan skolorna, kring att konkretisera målen med undervisningen, skulle troligtvis vara till förmån för eleverna och deras kunskapsutveckling.

De fyra f:en, fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet, som vi även tar upp i arbetets bakgrund, skall ligga till grund för och hjälpa lärarna att på bästa sätt möjliggöra en kunskapsutveckling hos varje enskild elev (SOU 1992:94). Intervju svaren visar en tydlig olikhet och oklarhet kring dessa begrepp. Samtliga lärare tolkade de fyra f:en på sitt eget sätt. Olikheter i svaren kan till och med skönjas mellan lärarna på samma skola. Något som gäller båda skolorna. Exempelvis anser lärare A1 att färdighet och förståelse för en kunskap ger en förtrogen kunskap. Lärare A2 anser däremot att om eleven förstår och är förtrogen med en kunskap har denne tillägnat sig en färdighet. Oklarheter kring dessa begrepp kan skapa svårigheter i ett samarbete kring elevernas gemensamma kunskapsbas. För att gå vidare i ett utvidgat samarbete mellan skolorna bör dessa begrepp först diskuteras på de enskilda skolorna. Det är av vikt för elevernas livslånga lärande att skolorna förstår varandra. En annan sak som lärarna på skolorna bör klargöra för varandra är vilket pedagogiskt förhållningssätt de har gentemot eleverna för att skapa en väl avvägd matchning i skolbytet. I detta avseende är det även viktigt att lärarna vet själva var de står och hur ämnessynen ser ut på de båda skolorna. Hela resonemanget ger sammanfattningsvis att om skolorna vill skapa en naturlig övergång för eleverna från Skola A och matcha denna kunskapsmässigt bör ett djupare samarbete inledas. Samverkan mellan skolorna bör sträva mot förståelse och likvärdiga strävansmål. Kanske kan en början på denna matchning ta sin utgångspunkt i det önskemål som fanns från lärare B3 i

intervjun. Nämligen önskemålet om att elevernas kunskaper skulle dokumenteras och följa eleven från lärare till lärare.

7.2. Får eleverna en tillräcklig kunskapsbas?

En analys av elevernas kunskapsbas i svenska, engelska och matematik ger att basen enligt samtliga lärare och dem själva anses vara fullt tillräcklig. Lärarna på Skola B hade önskemål inom områden som de vill att lärarna på Skola A skulle utöka. Vi tror dock inte att en gynnsam följd, av detta examensarbete, är den där enbart Skola A ändrar sig i riktning med önskemålen från Skola B och att matchningsarbetet vid detta stannar. Skolans verksamhet är något som ständigt är i rörelse. Nya lärare kommer och går på skolorna samtidigt som dagens elevgrupper är av ständigt skiftande karaktär. Dessutom är det väl känt att skolan ständigt står inför nya reformer. De forskare som gjorde utvärderingen av grundskolan 2003 (RAPPORT 251) fick erfara de svårigheter som finns i att mäta dagens kunskap med gamla metoder. I likhet med detta anser vi att vårt arbete inte kommer att kunna matcha framtida granskningar av vilken kunskapsbas eleverna från Skola A får med sig till Skola B. I enlighet med vårt undersökningsområde blir vårt arbete en nutidsavstämning. Det ger att elevernas kunskapsbas i samstämmighet med allt annat förändras och således behöver diskuteras. Det som anses vara en tillräcklig kunskapsbas idag kan vara otillräcklig i morgon.

7.3. Reflektioner

Vår fallstudies styrka är att den beskriver vårt specifika fall på ett verkligt sätt. Nackdelen är att den inte kan generaliseras. Vårt val av studieupplägg kan vidare diskuteras då vi kommit upp med detta upplägg själva. Studien har således ingen tidigare forskning som bakgrund. En av orsakerna till det är att vi inte fann något upplägg som passade vår fallstudie. Vi finner dock att vårt studieupplägg har fungerat utmärkt och varit en hjälp samt en ledstjärna genom hela arbetets gång. Små justeringar har gjorts av densamma men endast i förtydligande syfte för den som måhända väljer att genomföra en liknade studie. Den del av vår undersökning som vi eventuellt skulle vilja omforma är enkätfrågorna till eleverna då dessa inte kompletterade intervjuerna på ett tillfredställande sätt. I övrigt anser vi att vi utnyttjat arbetstiden på ett sätt som ger det resultat man kan förvänta sig. Vi anser således att studieupplägget bidragit till en god validitet i arbetet. Det intressanta med att själv välja undersökningsupplägg anser vi vara att det blir spännande att se utfallet av denna samt att det ger en god träning inför vidare forskningsstudier.

Undersökningen har givit oss en överblick i hur samarbete mellan skolor kan förbättras samt en övergripande bild av vad lärare och elever i våra urvalsgrupper anser i arbetets huvudfråga. Nämligen den om huruvida eleverna på Skola A får en tillräcklig kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, för att klara av vidare studier på Skola B? En av undersökningens svagheter kan dock bedömas vara att resultatet inte visar en detaljerad beskrivning av vad som eventuellt bör justeras för att bästa möjliga matchning skall uppnås mellan skolorna. Men å andra sidan kan det ses som en styrka då skolorna i och med det befintliga resultatet nu tvingas till kontakt och vidare samarbete om de vill uppnå en tillfredställande kunskapsmatchning. Vidare har vårt arbete givit oss kunskaper om vad elever i år 5 faktiskt skall kunna inom ämnena svenska, engelska och matematik. En kunskap som är nog

så värdefull att inneha, oberoende av ämneskombination eller ”årsinriktning”, inför det stundande arbetssökandet för oss båda.

I enlighet med vårt humanvetenskapliga perspektiv hävdar vi att våra resultat inte är värdeneutrala utan att de i allra högsta grad vilar på uttalade och outtalade värderingar. I vårt arbete speglar sig både våra, lärarnas och elevernas tidigare erfarenheter och uppfattningar då undersökningen inte omfattas av vare sig tester eller prov för att verifiera dessa. Bortvalet av tester/prov gjordes till följd av att vi blev tvungna att välja på grund av den korta tidsramen. En totalundersökning ansågs inte vara möjlig och i detta avseende tyckte vi att intervjuer var det bästa sättet för att på kort tid frambringe ”analysvärda” resultat. Enkäten sågs som en komplettering till dessa. I och med våra medvetna val har vi också reflekterat över de tolkningsproblem som kan uppstå vid dels resultatredovisningen men framförallt i analysen av denna. Reflektionen gjorde att vi, under hela resultat- och analysdelen i arbetet, stämde av och granskade varandras tolkningar av intervju svaren.

8. Vidare forskning

I vidare forskning kan modellen användas för att göra liknande studier mellan andra skolor där modellen vidare kan prövas på andra skolor med andra åldersövergångar. Modellen kartlägger elevens kunskapsbas och skapar ett diskussionsunderlag för lärarna på de skolor som medverkar i undersökningen. Således är metoden till för att främja ett fortsatt samarbete mellan olika skolor. Först vid ett flertal liknande studier kan vårt studieupplägg utvärderas och således kan en forskning bedrivas om huruvida metoden är tillförlitlig eller ej.

En förbättring av modellen skulle kunna vara att stödja lärarnas intervju svar med bandinspelning för få säkrare tolkning av dessa. En verifiering av elevernas enkätsvar skulle kunna ske med tester eller prov. För att få en ännu tydligare bild av elevernas kunskapsbas skulle en analys och jämförande resultatstudie kunna göras utifrån de nationella proven i år 5 respektive år 9. Dessa finns ju som tidigare nämnts inom alla tre ämnena. Jämförelsen kan göras utifrån en enskild årskull, som i vårt fall, eller sträcka sig över ett bredare spann av elevgrupper. Vidare skulle en läromedelsanalys tillsammans med föräldraenkäter och rektorsintervjuer ge en mer heltäckande bild av elevernas kunskapsbas. Vi skulle då få en studie som liknar den som presenteras i *RAPPORT 251* med skillnaden att vår studiemetod är nutidsbeskrivande och inte utvärderande. Således syftar vår studie till ett framåtblickande utvecklingsunderlag.

Ett problem som uppstått i undersökningen är att alla lärare inte arbetar utifrån samma plan och inte heller mot samma mål. Med mål menar vi då inte de nationella målen utan synen på dessa. Det är också ett stort problem för det svenska skolväsendet i stort i och med den reviderade kursplanen som ger den enskilde läraren en stor makt vid tolkning. En fråga som ligger utanför vår undersökning men likväl är intressant i diskussionen är om alla elever får samma rätt till en likvärdig skolform (Skollagen, 1 kap.2 §). Vi tror att vår studie kan användas för att motverka eventuella skolskillnader vad gäller detta. Vidare tror vi att vår typ av studie skulle vara ett utmärkt redskap för skolorna då alla elever, från 2006, skall ha en *individuell utvecklingsplan* (IUP).

Källförteckning

Litteratur

- Ericsson, Eie (1989). *Undervisa i språk - språkdidaktik och språkmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Granström, Kjell & Einarsson, Charlotta (1995). *Forskning om liv och arbete i svenska klassrum – en översikt*. Stockholm: Liber
- Liedman, Sven-Eric (2001). *Ett oändligt äventyr*. Falun: Albert Bonniers Förlag.
- Malmberg, Per & Ferm, Rolf (red.) (2001), *Språkboken – En antologi om språkundervisning och Språkinläring*. Stockholm: Liber Distribution
- Person, Anders (red.) (2003). *Skolkulturer*. Lund: Studentlitteratur
- Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Offentligt tryck

- RAPPORT 251 (2004). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003. Huvudrapport – svenska/svenska som andra språk, engelska, matematik och undersökningen i årskurs 5*. Stockholm: Skolverket

Skollagen

SOU 1992:94. *Skola för bildning*.

Övriga källor

- Skolverket, *Kommentarer till kursplaner och betygskriterier 2000, Grundskolan*
- Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000, Grundskolan*
- Svensk ordbok och svensk uppslagsbok (1997). Nordstedts Förlag AB
- Utbildningsdepartementet. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94*.

Referenslitteratur

- Axelsson, Carl-Axel m.fl. (1995). *GOOD LUCK*. Uppsala: Almqvist & Wiksell
- Carlsson, Synnöve m.fl. (2004). *Matte Direkt Borgen*. Stockholm: Bonniers
- Johansson, Bo & Svedner, Olov (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen – undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB

Rosenlund, Kurt (2000). *Mattestegen*. Stockholm: Natur och Kultur

Stensmo, Christer (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare – en introduktion*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Svenska språknämnden (2003). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber

Bilaga 1: Mål i svenska

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven

- utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse,
- utvecklar sin fantasi och lust att skapa med hjälp av språket, både individuellt och i samarbete med andra,
- utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift och kan, vill och vågar uttrycka sig i många olika sammanhang samt genom skrivandet och talet erövrar medel för tänkande, lärande, kontakt och påverkan,
- utvecklar sin förmåga att bearbeta sina texter utifrån egen värdering och andras råd,
- utvecklar sin förmåga att i dialog med andra uttrycka tankar och känslor som texter med olika syften väcker samt stimuleras till att reflektera och värdera,
- utvecklar sin förmåga att läsa, förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och att anpassa läsningen och arbetet med texten till dess syfte och karaktär,
- får möjlighet att förstå kulturell mångfald genom att möta skönlitteratur och författarskap från olika tider och i skilda former från Sverige, Norden och andra delar av världen,
- tillägnar sig kunskaper om det svenska språket, dess ständigt pågående utveckling, dess uppbyggnad, ursprung och historia samt utvecklar förståelse för varför människor skriver och talar olika,
- genom eget skrivande fördjupar sin insikt i grundläggande mönster och grammatiska strukturer i språket samt utvecklar sin förmåga att tillämpa skriftspråkets normer i olika sammanhang,
- får erfarenheter av språken i de nordiska grannländerna samt en orientering om det samiska språket och övriga minoritetsspråk i Sverige,
- utvecklar sin förmåga att skriva läsligt för hand och att använda datorn som hjälpmedel,
- utvecklar förmåga att utnyttja olika möjligheter för att hämta information, tillägnar sig kunskap om mediers språk och funktion samt utvecklar sin förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap,
- stimuleras till eget skapande och till eget sökande efter meningsfull läsning samt till att ta aktiv del i kulturutbudet,
- förvärvar insikt i hur lärande går till och reflekterar över sin egen utveckling och lär sig att både på egen hand och tillsammans med andra använda erfarenheter, tänkande och språkliga färdigheter för att bilda och befästa kunskaper.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall

- kunna läsa med flyt både högt och tyst och uppfatta skeenden och budskap i böcker och saklitteratur skrivna för barn och ungdom, kunna samtala om läsningens upplevelser samt reflektera över texter,
- kunna producera texter med olika syften som redskap för lärande och kommunikation,
- kunna muntligt berätta och redogöra för något så att innehållet blir begripligt och levande,
- kunna tillämpa de vanligaste reglerna för skriftspråket och de vanligaste reglerna för stavning samt kunna använda ordlista.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- aktivt kunna delta i samtal och diskussioner och sätta sig in i andras tankar samt kunna redovisa ett arbete muntligt så att innehållet framgår och är begripligt,
- kunna läsa till åldern avpassad skönlitteratur från Sverige, Norden och från andra länder samt saklitteratur och tidningstext om allmänna ämnen, kunna återge innehållet sammanhängande samt kunna reflektera över det,
- kunna läsa, reflektera över och sätta in i ett sammanhang några skönlitterära verk och författarskap med betydelse för människors sätt att leva och tänka,
- kunna ta del av, reflektera över och värdera innehåll och uttrycksmedel i bild, film och teater,
- kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt samt tillämpa skriftspråkets normer, både vid skrivande för hand och med dator,
- ha kunskaper om språket som gör det möjligt att göra iakttagelser av eget och andras språkbruk.

Bilaga 2: Mål i engelska

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i engelska sträva efter att eleven

- utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift,
- fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang,
- utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter,
- utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter,
- utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper,
- utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter,
- utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet,
- utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor,
- utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter,
- utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinläring och att medvetet använda arbetsätt som främjar den egna inläringen,
- utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall

- kunna förstå det mest väsentliga i enkla instruktioner och beskrivningar som ges i tydligt tal och i lugnt tempo inom för eleven välbekanta områden,
- kunna delta i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen,
- kunna i enkel form muntligt berätta något om sig själv och andra,
- kunna läsa och tillgodogöra sig det viktigaste innehållet i enkla instruktioner och beskrivningar,
- kunna göra sig förstådd i skrift i mycket enkel form för att meddela något,
- känna till något om vardagslivet i något land där engelska används,
- kunna reflektera över hur den egna inläringen av t.ex. ord och fraser går till,
- kunna genomföra korta, enkla muntliga och skriftliga uppgifter i samarbete med andra eller på egen hand.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- förstå tydligt, även något regionalt färgat, tal i instruktioner, berättelser och beskrivningar som rör kända förhållanden och egna intresseområden,
- kunna delta aktivt i samtal kring kända ämnen och med hjälp av olika strategier bidra till kommunikationen fungerar,
- kunna muntligt berätta och beskriva något som hon eller han sett, hört, upplevt eller läst samt uttrycka och argumentera för en uppfattning i något för honom eller henne angeläget ämne,
- kunna läsa och tillgodogöra sig innehållet i enklare skönlitterära och andra berättande, beskrivande och argumenterande texter som behandlar kända ämnesområden,
- kunna begära och ge information i skrift samt berätta och beskriva något,
- ha kunskaper om vardagsliv, samhälle och kulturtraditioner i några länder där engelska har en central ställning samt kunna göra några jämförelser med egna kulturella erfarenheter,
- kunna reflektera över och dra slutsatser om sitt sätt att lära sig engelska,
- kunna välja och använda hjälpmedel vid textläsning, skrivning och andra språkliga aktiviteter,
- kunna, på egen hand och i samarbete med andra, planera och genomföra arbetsuppgifter samt därvid dra slutsatser av sitt arbete.

Bilaga 3: Mål i matematik

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i matematik sträva efter att eleven

- utvecklar intresse för matematik samt tilltro till det egna tänkandet och den egna förmågan att lära sig matematik och att använda matematik i olika situationer,
- inser att matematiken har spelat och spelar en viktig roll i olika kulturer och verksamheter och får kännedom om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder inom matematiken utvecklats och använts,
- inser värdet av och använder matematikens uttrycksformer,
- utvecklar sin förmåga att förstå, föra och använda logiska resonemang, dra slutsatser och generalisera samt muntligt och skriftligt förklara och argumentera för sitt tänkande,
- utvecklar sin förmåga att formulera, gestalta och lösa problem med hjälp av matematik, samt tolka, jämföra och värdera lösningarna i förhållande till den ursprungliga problemsituationen,
- utvecklar sin förmåga att använda enkla matematiska modeller samt kritiskt granska modellernas förutsättningar, begränsningar och användning,
- utvecklar sin förmåga att utnyttja miniräknarens och datorns möjligheter.

Strävan skall också vara att eleven utvecklar sin tal- och rumsuppfattning samt sin förmåga att förstå och använda

- grundläggande talbegrepp och räkning med reella tal, närmevärden, proportionalitet och procent,
- olika metoder, måttsystem och mätinstrument för att jämföra, uppskatta och bestämma storleken av viktiga storheter,
- grundläggande geometriska begrepp, egenskaper, relationer och satser,
- grundläggande statistiska begrepp och metoder för att samla in och hantera data och för att beskriva och jämföra viktiga egenskaper hos statistisk information,
- grundläggande algebraiska begrepp, uttryck, formler, ekvationer och olikheter,
- egenskaper hos några olika funktioner och motsvarande grafer,
- sannolikhetstänkande i konkreta slumpsituationer.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

Eleven skall ha förvärvat sådana grundläggande kunskaper i matematik som behövs för att kunna beskriva och hantera situationer och lösa konkreta problem i elevens närmiljö.

Inom denna ram skall eleven

- ha en grundläggande taluppfattning som omfattar naturliga tal och enkla tal i bråk- och decimalform,
- förstå och kunna använda addition, subtraktion, multiplikation och division samt kunna upptäcka talmönster och bestämma obekanta tal i enkla formler,
- kunna räkna med naturliga tal – i huvudet, med hjälp av skriftliga räknemetoder och med miniräknare,
- ha en grundläggande rumsuppfattning och kunna känna igen och beskriva några viktiga egenskaper hos geometriska figurer och mönster,
- kunna jämföra, uppskatta och mäta längder, areor, volymer, vinklar, massor och tider samt kunna använda ritningar och kartor,
- kunna avläsa och tolka data givna i tabeller och diagram samt kunna använda elementära lägesmått.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall ha förvärvat sådana kunskaper i matematik som behövs för att kunna beskriva och hantera situationer samt lösa problem som vanligen förekommer i hem och samhälle och som behövs som grund för fortsatt utbildning.

Inom denna ram skall eleven

- ha utvecklat sin taluppfattning till att omfatta hela tal och rationella tal i bråk- och decimalform,
- ha goda färdigheter i och kunna använda överslagsräkning och räkning med naturliga tal och tal i decimalform samt procent och proportionalitet i huvudet, med hjälp av skriftliga räknemetoder och med tekniska hjälpmedel,
- kunna använda metoder, måttsystem och mätinstrument för att jämföra, uppskatta och bestämma längder, areor, volymer, vinklar, massor, tidpunkter och tidskillnader,
- kunna avbilda och beskriva viktiga egenskaper hos vanliga geometriska objekt samt kunna tolka och använda ritningar och kartor,
- kunna tolka, sammanställa, analysera och värdera data i tabeller och diagram,
- kunna använda begreppet sannolikhet i enkla slumpsituationer,
- kunna tolka och använda enkla formler, lösa enkla ekvationer, samt kunna tolka och använda grafer till funktioner som beskriver verkliga förhållanden och händelser.

Bilaga 4: Intervjuunderlag

Under temat ramfrågor fick samtliga lärare frågeställningar som följer.

Vilken utbildning har du? Hur länge har du arbetat på skolan? Vad utgår du ifrån i din lektionsplanering? Något annat? Hur många elever har du i din undervisningsgrupp? Vilka moment består dina lektioner av? Är eleverna medvetna om målen med din undervisning? Om, i så fall hur? Om inte varför?

Efter ovanstående frågor fick lärarna på Skola A svar på ämnesfrågor i sina respektive undervisningsämnen. Ämnesfrågorna till Skola B skiljer sig inte från ämnesfrågeställningarna till Skola A, förutom att Skola B fick frågor vad de förväntar sig att eleverna skall kunna när de börjar på Skola B. Texten inom parenteserna är de frågeställningar som Skola B fick.

Svenska

Vad anser du att dina elever kan (skall kunna när de påbörjar sina studier hos dig) i svenska när det gäller; Läsförståelse, Skrivfärdighet, Kommunikation samt Språkuppbyggnad?

Engelska

Vad anser du att dina elever kan (skall kunna när de påbörjar sina studier hos dig) i engelska när det gäller; Läsförståelse, Hörförståelse, Kommunikation, Skrivfärdighet, Språkuppbyggnad samt Språkkultur?

Matematik

Vilka kunskaper anser du att dina elever har (skall ha, när de påbörjar sina studier hos dig) i matematik inom ramen för; Begreppet taluppfattning, Hantering av matematikens olika räknesätt, Olika matematiska strukturer, exempelvis talmönster, Huvudräkning, Skriftliga räknemetoder, miniräknare, Matematiken i vardagen, Geometri, Uppskattning av olika måttenheter, Tolkning av givna data och diagram,

Gemensamma ämnesfrågor till lärarna på Skola A var följande.

Känner du att dina elever har en tillräcklig kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, som de kan bygga vidare på i Skola B då de lämnar er skola? Om på vilket sätt? Om inte, varför, vad skulle du vilja utveckla för att nå detta mål?

Gemensamma ämnesfrågor till lärarna på Skola B.

Vet du vilka av dina elever som kommer ifrån Skola A? Om, tycker du att eleverna från Skola A har tillräckliga baskunskaper i svenska, engelska eller matematik för att klara av din undervisning? Om inte, vilket/vilka kunskapsområde ovan önskar du att eleverna fått mer av från Skola A?

Gemensam ämnesfråga till samtliga lärare på Skola A respektive Skola B.

Vad lägger du störst tyngdpunkt på i din svensk-, engelsk- eller matematikundervisning?

Under temat pedagogiska frågor fick samtliga lärare frågeställningar som;

Hur skulle du definiera de 4:a f:en?

Vilken är din pedagogiska ideologi?

Bilaga 5: Enkätunderlag

På dessa frågor fick eleverna svara *ja* eller *nej*.

- Trivs du på din nya skola?
- Vet du vad din lärare vill att du ska kunna i:
Svenska/Engelska/Matematik
- Är det stor skillnad i undervisningen från din tidigare skola i:
Svenska/Engelska/Matematik
- Tycker du att du kan tillräckligt mycket för att hänga med på lektionerna i
Svenska/Engelska/Matematik?
- Har du ett tillräckligt bra ordförråd för att hänga med i
Engelskundervisningen?

På de följande frågorna var elevernas svarsalternativ *lätt*, *lagom* eller *svårt*.

- Hur tycker/tyckte du det är att Läsa i Svenskan nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du det är att Skriva i Svenskan/Engelska nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du att det är att Redovisa Muntligt i Svenskan nu/föret?
- Vad tycker/tyckte du om grammatiken i Svenskan nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du det är att läsa en Engelsk text nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du det är/var att förstå när någon pratar Engelska nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du det är att prata på Engelska nu/föret?
- Hur tycker du det är att stava Engelska ord?
- Vad tycker/tyckte du om huvudräkning i Matematiken nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du det är/var att räkna Matematik nu/föret?
- Hur tycker/tyckte du att det är/var att jobba med olika Måttenheter nu/föret?
(t.ex. liter, meter, kilo)
- Hur tycker/tyckte du att det är/var att läsa av tabeller nu/föret? (t.ex. busstabell)

De nästkommande frågorna hade olika svarsalternativ som syns nedan.

- Vad tycker du om Svenska, Engelska och Matematik?
Roligt *Tråkigt*
- Vad tycker/tyckte du att din lärare kräver/krävde av dig i Svenska, Engelska
och Matematik nu/föret? *Lite* *Lagom* *Mycket*
- Vad tycker du om din egen insats i ämnet Svenska, Engelska och Matematik?
Liten *Lagom* *Stor*
- Använder du "liggande stolen" eller "kortdivision" när du räknar ut division?
Liggande stolen *Kortdivision*

En fråga fanns med där eleverna fick skriva vilken lärare som undervisade dem i respektive ämne. Denna fråga fanns med enbart för att kunna urskilja de elevers svar som är elever till de lärare vi intervjuade från Skola B.

Bilaga 6: Föräldrabrev

Hej

Vi är två tjejer, Josefina Johansson och Karin Johansson, som går sista terminen på Nya lärarutbildningen vid Göteborgs universitet och skall nu skriva ett examensarbete på 10 poäng. I vårt arbete skall vi undersöka om de elever som gått på Skola A får tillräckliga baskunskaper i svenska, engelska och matematik att bygga vidare på då de går vidare till Skola B. Vi gör undersökningen utifrån ett önskemål från Skola A. De är intresserade av att veta om de ger sina elever den kunskapsbas de behöver och om något överarbetas eller saknas i barnens fortsatta studier. För ett gynnsamt undersökningsresultat skulle vi vilja att ert barn svarar på en enkätundersökning. Enkäten kommer att svara på hur ert barn har upplevt bytet från Skolan A till Skola B och om ert barn känner att han/hon har tillräckliga kunskaper, i svenska, engelska och matematik, för att hänga med i undervisningen på Skola B. Enkäten kommer att besvaras anonymt, det är inte elevernas kunskaper vi undersöker utan undran över om Skola A ger sina elever en tillräcklig kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, för att klara de vidare studierna på Skola B. Vår uppsats kommer att bli en offentlig handling men vi försäkrar att inga namn eller andra personliga uppgifter kommer att visas.

Då undersökningstiden är hårt pressad önskar vi ett snabbt svar som skickas till Skola B i det bifogade kuvertet.

Vid eventuella frågor får ni gärna ringa oss.

Hälsningar

Josefina Johansson

Tel: -----

Karin Johansson

Tel: -----

Härmed tillåter jag att mitt barn deltar i enkätundersökningen gällande förfrågan om eleverna från Skola A får en tillräcklig kunskapsbas, i svenska, engelska och matematik, för att klara de vidare studierna på Skola B. Jag har blivit informerad om att inga namn eller andra personliga uppgifter kommer att visas i Josefinas och Karins examensarbete samt att arbetet kommer att bli en offentlig handling.

Mitt barns

namn: _____

Underskrift

Namnförtydligande